
Societats mercantils (III)

Modificació d'estatuts, separació i exclusió de socis, i dissolució i liquidació de les societats de capital. Modificacions estructurals. Societats especials

PID_00267399

Blanca Torrubia Chalmeta

Temps mínim de dedicació recomanat: 5 hores

Blanca Torrubia Chalmeta

Professora agregada de Dret Mercantil. Universitat Oberta de Catalunya

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada pel professor: Miquel Peguera Poch (2019)

Segona edició: setembre 2019
© Blanca Torrubia Chalmeta
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2019
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Realització editorial: FUOC

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars dels drets.

Índex

Introducció	5
Objectius	7
1. La modificació d'estatuts en les societats de capital	9
1.1. Augment de capital	10
1.2. Reducció de capital	12
1.3. Operació acordió	15
2. Separació i exclusió de socis en les societats de capital	16
2.1. Separació de socis	16
2.2. Exclusió de socis	18
2.3. Normes comunes a la separació i exclusió de socis	18
3. Dissolució de les societats de capital	20
3.1. Responsabilitat dels administradores per no promoure la dissolució	22
3.2. Reactivació de la societat dissolta	24
4. Liquidació de les societats de capital	25
4.1. Cessament dels administradors i nomenament dels liquidadors	25
4.2. Operacions de liquidació	26
4.3. Divisió del patrimoni social	27
4.4. L'extinció de la societat	28
4.5. Actiu i passiu sobrevinguts	28
5. Modificacions estructurals de les societats mercantils	30
5.1. La transformació	30
5.2. La fusió i les seves modalitats	32
5.2.1. La fusió <i>stricto sensu</i>	32
5.2.2. L'escissió fusió	35
5.3. La cessió global d'actiu i passiu	37
5.4. El trasllat internacional del domicili social	39
6. Règims especials de societat anònima: societat cotitzada i societat europea domiciliada a Espanya	40
6.1. Règim especial de la societat anònima cotitzada	40
6.2. Règim especial aplicable a la societat anònima europea domiciliada a Espanya	41

7. Societats anònimes especials.....	43
7.1. Societats i fons d'inversió	43
7.2. Entitats de capital de risc	44
8. Societats anònimes, societats de responsabilitat limitada laborals i societats participades.....	45
9. Altres formes societàries.....	49
9.1. Societats de caràcter mutualista	49
9.1.1. Societats cooperatives	49
9.1.2. Societats de garantia recíproca	51
9.1.3. Societats mútues d'assegurances	52
9.2. Agrupacions d'interès econòmic	53
9.3. Societats professionals	53
10. Els grups de societats.....	55
Resum.....	58
Exercicis d'autoavaluació.....	61
Solucionari.....	64
Bibliografia.....	65

Introducció

En aquest mòdul farem un recorregut, en primer lloc, pels acords més transcendents que s'adopten en l'àmbit de les societats de capital. Estudiarem la modificació dels estatuts socials, fenomen que implica un canvi, de més o menys envergadura, de les normes que fins llavors regien la societat i, que, per això, es duu a terme amb una sèrie de cauteles. Així, qualsevol modificació estatutària requereix un informe dels administradors o, si escau, dels accionistes autors de la proposta, que justifiqui la modificació, i que en la convocatòria de la junta es facin constar amb claredat els aspectes que es modifiquen i el dret que correspon a tots els accionistes d'examinar al domicili social el text íntegre de la modificació proposada i l'informe sobre aquesta, i de demanar el lliurament o l'enviament gratuït d'aquests documents. A més, els quòrums de constitució requerits són més elevats que els dels acords ordinaris.

Després veurem les causes de dissolució (legals, estatutàries i per voluntat de la junta general) i les maneres en què operen aquestes causes, i també la liquidació, fase dirigida a cobrar crèdits, pagar deutes i repartir el sobrant entre els socis.

També abordarem la separació i l'exclusió de socis. La separació és un dret del soci que li permet abandonar la societat quan concorren determinades circumstàncies que poden resultar-li perjudicials. L'exclusió (expulsió), en canvi, és una sanció de la societat al soci que ha incomplert determinades obligacions que li incumbeixen.

Tancarem aquest primer bloc tractant les modificacions estructurals. Es consideren modificacions estructurals les alteracions de la societat que van més enllà de les simples modificacions estatutàries ja que afecten l'estructura patrimonial o personal de la societat. Així, s'inclouen dins d'aquestes modificacions la transformació, la fusió, l'escissió, la cessió global d'actiu i passiu, i el trasllat internacional del domicili social.

En segon lloc, estudiarem el règim especial previst en la Llei de societats de capital (LSC) per a la societat anònima cotitzada i per a la societat europea domiciliada a Espanya.

En tercer lloc, i fora de l'LSC, farem un recorregut pels diferents tipus socials de caràcter especial que actuen en el mercat: les societats anònimes especials (societats i fons d'inversió i entitats de capital de risc); les societats anònimes (SA) i societats de responsabilitat limitada laborals (SRL), i les societats partici-

pades; les societats de caràcter mutualista (societats cooperatives, societats de garantia recíproca i societats mútues d'assegurances); les agrupacions d'interès econòmic i les societats professionals.

En quart i últim lloc, tractarem sintèticament els grups de societats com a fenomen molt útil per a conjuminar esforços i recursos que faciliten l'actuació empresarial, i als quals cal prestar especial atenció a l'hora de determinar responsabilitats.

Objectius

L'estudi del present mòdul persegueix els objectius que s'expressen a continuació:

- 1.** Comprendre el perquè de les modificacions estatutàries dins de les societats de capital.
- 2.** Conèixer i valorar les causes de separació i exclusió de socis.
- 3.** Comprendre el perquè i la transcendència de les modificacions estructurals de les societats.
- 4.** Conèixer i valorar les normes especials que la Llei de societats de capital preveu per a la societat anònima cotitzada i per a la societat anònima europea domiciliada a Espanya.
- 5.** Conèixer i valorar la utilitat de les diferents formes socials especials que actuen al mercat.
- 6.** Valorar els avantatges i el règim de responsabilitat dels grups de societats.

1. La modificació d'estatuts en les societats de capital

La modificació dels estatuts implica un canvi, de més o menys transcendència, de les normes que fins llavors regien la societat, i és per això que aquesta modificació s'envolta d'una sèrie de cauteles. Qualsevol modificació estatutària requereix un informe dels administradors o, si escau, dels accionistes autors de la proposta, la justificació de la modificació i que en la convocatòria de la junta es facin constar amb claredat els aspectes que es modifiquen i el dret que correspon a tots els accionistes d'examinar al domicili social el text íntegre de la modificació proposada i l'informe sobre aquesta, i de demanar el lliurament o l'enviament gratuït d'aquests documents (art. 286 i 287 LSC). A més, els quòrums de constitució requerits són més elevats que els dels acords ordinaris: en les SRL l'acord s'adoptarà d'acord amb el que es disposa en l'article 199 sobre majoria legal reforçada, i en les SA i comanditàries per accions l'acord s'adoptarà d'acord amb el que es disposa en els articles 194 i 201 LSC (art. 288 LSC). En tot cas, l'acord de modificació d'estatuts ha de constar en escriptura pública i inscriure's en el Registre Mercantil (art. 290.1 LSC).

La regla és que **qualsevol modificació dels estatuts és competència de la junta general** (art. 285.1 LSC). La modificació pot ser tant de fons com de forma, substantiva o interpretativa, i voluntària o exigida per una reforma legal.

No obstant això, aquesta regla té les excepcions següents:

- La introduïda per la Llei 9/2015 que, excepte disposició contrària dels estatuts, atorga competència a l'òrgan d'administració per a canviar el domicili social dins del territori nacional (tradicionalment era el terme municipal) (art. 285.2 LSC).
- Per a les societats anònimes, la possible delegació en els administradors de la facultat d'augmentar el capital (capital autoritzat de l'art. 297.1 b) LSC), i la reducció judicial del capital social quan es contravé el règim de les accions pròpies (art. 139 i 147 LSC).

L'LSC regula, a més, una sèrie de supòsits especials de modificació estatutària:

Així, quan la modificació consisteix a restringir o condicionar la transmissibilitat de les accions nominatives, els accionistes afectats que no hagin votat a favor de tal acord no hi queden sotmesos durant un termini de tres mesos, comptats des de la publicació de l'acord en el *BORME*. En les SRL, quan la modificació afecti els drets individuals de qualsevol soci, ha d'adoptar-se amb el consentiment dels afectats. En les SA, la validesa d'una modificació estatutària que afecti directament o indirectament els drets d'una classe d'accions, requereix l'acord de la junta general, amb els requisits legals i també per la majoria de les accions pertanyents a la classe afectada. Quan siguin diverses les classes afectades, serà necessari l'acord separat de cadascuna. I, en les societats comanditàries per accions, quan la modificació tingui per objecte el nomenament d'administradors,

la modificació del règim d'administració, el canvi d'objecte social o la continuació de la societat més enllà del terme previst en els estatuts, és necessari l'acord de la junta general, amb els requisits de l'LSC, i el consentiment de tots els socis col·lectius (art. 291 a 294 LSC). I també cal, a banda dels requisits previstos per a la modificació d'estatuts, el consentiment dels afectats per a les modificacions que suposin noves obligacions per als socis i la creació, la modificació i l'extinció anticipada de l'obligació de fer prestacions accessòries (art. 89.1 LSC).

La modificació estatutària més important és la del capital social, ja que, com hem vist, constitueix la garantia de la societat; per això, el seu canvi incideix especialment sobre els accionistes i sobre els creditors.

1.1. Augment de capital

L'augment del capital social es produeix bàsicament per tres causes:

- La necessitat d'incorporar més recursos a la societat per al seu bon funcionament.
- El desig d'equilibrar patrimoni i capital social quan el primer és superior al segon, la qual cosa dona aparença de més solvència a la societat.
- La conversió de crèdits en accions quan a la societat, havent buscat finançament previ (per exemple, les obligacions), li resulta més rendible canviar crèdits per accions.

L'augment de capital es pot fer emetent noves accions o participacions, o bé elevant el valor nominal de les ja existents.

En tots dos casos l'augment pot fer-se amb noves aportacions dels socis, dineràries o no dineràries, al patrimoni social (inclosa l'aportació de crèdits contra la societat), o amb càrrec a beneficis o reserves que figurin en l'últim balanç aprovat (art. 295 LSC). I sempre el nombre d'accions o participacions multiplicat pel seu valor nominal ha de ser igual a la xifra del capital social.

Augment efectiu i augment nominal

El contravalor d'aquestes accions o participacions pot, per tant, tenir una triple procedència: noves aportacions, transformació de beneficis o reserves disponibles i compensació de crèdits. En el primer cas, l'augment de capital implica un correlatiu augment del patrimoni (**augment efectiu**). En els altres dos casos, l'increment de capital no es correspon amb un increment real del patrimoni (**augment nominal**), atès que eren quantitats que ja posseïa la societat (perquè les va reservar, les va guanyar o les va rebre prestades), encara que en un concepte comptable i jurídic diferent al de l'aportació social. El cas típic d'increment de capital per compensació de crèdits és la conversió d'obligacions en accions.

Quan l'augment es fa elevat amb el valor nominal de les participacions o de les accions, és necessari tenir el consentiment de tots els socis, tret que es faci íntegrament amb càrrec a beneficis o reserves que figuressin en l'últim balanç

L'augment i la reducció de capital

L'augment i reducció de capital es consideren indicadors de la confiança dels empresaris en els seus projectes, que, al seu torn, es basa en les expectatives que tinguin sobre l'entorn econòmic. En les ampliacions de capital, va haver-hi una tendència clarament a la baixa entre 2012 i 2017 (disminució del 14%) que es va estabilitzar el 2018 (increment d'un 0,9%). No obstant això, el capital mitjà per operació s'ha desplemat en les societats anònimes un -66,38%, fins als 3,95 milions d'euros (11,75 milions en 2017) i ha disminuït un 4,9% per a les societats limitades (de poc més de 691.000 euros el 2017 a uns 657.000 el 2018). A pesar que les ampliacions de capital en SA representen tan sols el 5,56% d'aquestes operacions, en conjunt representen el 26,20% del total de capital desemborsat en les ampliacions. Font: http://www.registradores.org/wp-content/estadisticas/mercantil/estadistica%20mercantil/Estadistica_Mercantil_2018.pdf.

aprovat. En les SA el valor de cadascuna de les accions, una vegada augmentat el capital, haurà d'estar desemborsat en una quarta part com a mínim (s'ha de complir la regla del desemborsament) (art. 296 LSC).

Si l'augment de capital social es fa amb emissió de noves participacions socials (SRL) o de noves accions ordinàries o privilegiades (SA), amb càrrec a aportacions dineràries, cadascun dels socis té **dret de preferència**, és a dir, dret a assumir un nombre de participacions socials o de subscriure un nombre d'accions proporcional al valor nominal de les que posseeix (art. 304 LSC). D'aquesta manera, el soci pot mantenir el mateix percentatge de participació en el capital social. Ara bé, el soci pot adquirir les accions o participacions que li corresponguin o vendre el seu dret de subscripció preferent a un tercer.

En les SRL, la transmissió voluntària per actes *inter vivos* del dret d'assumpció preferent de les noves participacions socials es pot fer a favor de les persones que, d'acord amb l'LSC o amb els estatuts de la societat, poden adquirir lliurement les participacions socials. Els estatuts poden reconèixer, a més, la possibilitat de la transmissió d'aquest dret a altres persones, amb subjecció al règim de la transmissió *inter vivos* de les participacions socials. En les SA, els drets de subscripció preferent són transmissibles en les mateixes condicions que les accions de les que deriven. En cas d'augment amb càrrec a reserves, la mateixa regla serà aplicable als drets d'assignació gratuïta de les noves accions (art. 306 LSC).

En les SRL, existeix a més un dret de preferència de segon grau, de manera que tret que els estatuts disposin una altra cosa, les participacions no assumides per dret de preferència són oferides per l'òrgan d'administració als socis que l'haguessin exercit, per a la seva assumpció i desemborsament durant un termini no superior a quinze dies des de la conclusió de l'establert per a l'assumpció preferent. En cas d'haver-hi diversos socis interessats a assumir-les, s'adjudicaran en proporció a les que cadascun d'ells ja tingués en la societat. En els quinze dies següents a la fi del termini anterior, l'òrgan d'administració pot adjudicar les participacions no assumides a persones estranyes a la societat (art. 306 i 307 LSC).

El dret de subscripció preferent se suprimeix quan l'augment de capital es deu a la conversió d'obligacions en accions, a l'absorció per una altra societat o a l'assumpció d'un patrimoni escindit d'una altra. També si ho acorda la junta general per a l'interès de la societat (art. 308.1 LSC) (per exemple, perquè es vol que entri com a soci un empresari important).

En les societats anònimes, la llei permet que la junta general delegui en els administradors l'elecció de les dates en què s'hagi d'executar un acord d'augment ja pres per aquesta, i la possibilitat que els administradors prenguin tal acord (art. 297 LSC). Aquest segon supòsit s'anomena **capital autoritzat**, i es justifica perquè així els administradors disposen de més llibertat per a executar l'augment en l'ocasió propícia. La junta és sempre molt més lenta (convocatòria, assistència, deliberació, etc.) i no es presta tant a l'actuació estratègica.

Com que el capital autoritzat permet als administradors fer un canvi important en l'estructura de la societat, s'estableixen límits a la quantia i al temps en què pot exercir-se: el termini per a l'exercici d'aquesta facultat delegada no podrà excedir d'un any, excepte en el cas de conversió d'obligacions en accions. Els augments no podran ser superiors, en cap cas, a la meitat del capital de la societat en el moment de l'autorització i hauran de fer-se amb aportacions dineràries dins del termini màxim de cinc anys, que es comptarà des del dia de l'acord de la junta.

En el cas que no se subscriuguin totalment totes les accions emeses per a l'augment, aquest queda sense efecte, tret que la junta en què es va acordar hagués decidit que valdria l'augment parcial fins a on arribessin les subscripcions. I si l'augment queda sense efec-

te, els administradors ho publicaran en el *Butlletí Oficial del Registre Mercantil* i, dins del mes següent a partir de la fi del termini de subscripció, restituiran als subscriptors o consignaran al seu nom al Banc d'Espanya o a la Caixa General de Dipòsits les aportacions efectuades (art. 311 LSC).

1.2. Reducció de capital

La reducció del capital social és deguda fonamentalment a dues raons:

- Que la societat estigui sobrecapitalitzada, és a dir, que no necessiti tant capital per a l'exercici adequat de la seva activitat social, de manera que el conseqüent sigui reduir-lo, per a retornar als socis aportacions que no són necessàries o per a constituir o incrementar les reserves voluntàries, i aconseguir així major liquiditat.
- Que el patrimoni sigui molt menor que el capital social; en aquest cas, l'aparença de solvència de la societat no es correspon amb la realitat d'aquesta. En la pràctica, la immensa majoria de reduccions de capital obeixen a aquesta causa.

En el primer cas es parla de reducció efectiva o real, atès que comporta una disminució del patrimoni social, per aquest motiu s'envolta de garanties per evitar que perjudiqui el dret dels creditors; en el segon, es parla de reducció nominal o comptable, ja que no afecta el patrimoni, només la xifra del capital social, per això les garanties es dirigeixen a comprovar que la societat estava efectivament empobrida abans de la reducció. Recordem que el capital social compleix una doble funció, d'una part, actua com a xifra de retenció patrimonial, i, d'una altra, determina la proporció dels drets dels socis. Al moment de la constitució d'una societat, la xifra de capital social coincideix amb el patrimoni (tret que existeixin accions o participacions amb prima). Aquest patrimoni mínim ha de mantenir-se al llarg de la vida de la mateixa. Per aquest motiu, entre altres conseqüències, no pot haver-hi repartiment de dividendes que deixi el patrimoni per sota de la xifra de capital (art. 273.2 LSC), i si el patrimoni net queda reduït a les dues tercers parts del capital social, convé la reducció del capital social o la dissolució de la societat. En qualsevol cas, el capital no podrà quedar reduït per sota del mínim legal.

Segons l'article 317.1 LSC:

Reducció de capital

La disminució d'operacions de reducció de capital que es va produir el 2016 (-22,37%), se suavitza el 2017, i s'inverteix el 2018, amb un increment del 2,75% (6.341 reduccions). El 2018 l'import del capital reduït va ser de 15.409 milions d'euros (32.564 el 2017), reduint-se per tant en més d'un 50% respecte a l'any anterior. Font: http://www.registradores.org/wp-content/estadisticas/mercantil/estadistica%20mercantil/Estadistica_Mercantil_2018.pdf.

«La reducció del capital pot tenir per finalitat el restabliment de l'equilibri entre el capital i el patrimoni net de la societat disminuït com a conseqüència de pèrdues, de la constitució o l'increment de la reserva legal o de les reserves voluntàries o de la devolució del valor de les aportacions. En les societats anònimes, la reducció del capital pot tenir també per finalitat la condonació de l'obligació de fer les aportacions pendents.»

La reducció de capital, igual que l'augment, es realitza en tres fases: l'acord de reducció, l'execució de la reducció (que ha de respectar els requisits corresponents a la finalitat i modalitat de la reducció), i la inscripció de l'acord i de l'execució. L'execució de l'acord pot resultar senzilla, essent suficient que els administradors realitzin determinades operacions comptables (p. ex., reduir el valor nominal de participacions o accions, i modificar les xifres estatutàries), però en ocasions requereix la realització d'operacions complexes (p. ex., determinar les participacions o accions amortitzades, fer efectiu el dret d'oposició de creditors, etc.).

La reducció pot dur-se a terme disminuint el valor nominal de les accions o participacions, amortitzant-ne o agrupant-ne un nombre concret (art. 317.2 LSC).

En cas de **reducció per pèrdues**, s'imposa el principi d'igualtat de tracte, de manera que ha d'afectar igualment totes les participacions socials o totes les accions en proporció al seu valor nominal, si bé han de respectar-se els privilegis que a aquests efectes se'ls hagin atorgat en la llei o en els estatuts (art. 320 LSC). D'altra banda, en les SRL no es pot reduir el capital per pèrdues mentre la societat tingui qualsevol classe de reserves, i en les SA mentre la societat tingui qualsevol classe de reserves voluntàries o quan la reserva legal, una vegada efectuada la reducció, excedeixi del deu per cent del capital (art. 322 LSC). I, en cap cas, la reducció pot donar lloc a reemborsaments als socis o, en les societats anònimes, a la condonació de l'obligació de realitzar les aportacions pendents (art. 321 LSC).

Una vegada reduït el capital, la societat només podrà repartir dividendes quan la reserva legal arribi al deu per cent del nou capital (art. 326 LSC).

L'LSC **obliga** la societat anònima a reduir capital quan el patrimoni net hagi quedat reduït per sota dels dos terços de la xifra de capital i hagi passat un exercici social sense recuperar-se la diferència (art. 327). Per patrimoni net ha d'entendre's la part residual dels actius de l'empresa, una vegada deduïts tots els seus passius (art. 36.1.c CCom).

Quan la reducció tingui per objecte la **devolució d'aportacions** i no afecti igualment totes les participacions o totes les accions de la societat, en les SRL és necessari el consentiment individual dels titulars d'aquestes participacions, mentre que en les SA es requereix l'acord separat de la majoria dels accionistes interessats, adoptat en la forma prevista en l'article 293 (art. 329 LSC). En qualsevol cas, la devolució ha de fer-se a prorrata del valor desemborsat de les respectives participacions socials o accions, tret que, per unanimitat, s'acordi un altre sistema (art. 330 LSC).

En matèria de reducció de capital l'aspecte més important és el de la **tutela dels creditors**. A ells no els resulta indiferent la reducció, perquè pot implicar que la societat retorni quantitats als socis i que, per tant, s'empobreixi el patrimoni contra el qual poder actuar per a satisfer els seus crèdits.

En les **societats anònimes** aquesta **tutela** s'articula amb el **dret d'oposició**. Així, els creditors els crèdits dels quals hagin nascut abans de la data de l'últim anunci de l'acord de reducció del capital, i no hagin vençut en aquest moment i fins que se'ls garanteixin tals crèdits, tenen dret a oposar-se a la reducció. No tenen aquest dret els creditors els crèdits dels quals es trobin ja suficientment garantits. El termini que tenen és d'un mes des de l'últim anunci de l'acord (art. 334.1 LSC).

Ara bé, i conseqüentment amb la causa de reducció (no implica perill), els creditors **no poden oposar-se** a la reducció quan:

- Té com a única finalitat restablir l'equilibri entre el capital i el patrimoni net de la societat disminuït com a conseqüència de pèrdues.
- Té per finalitat la constitució o l'increment de la reserva legal.
- Si es fa amb càrrec a beneficis o a reserves lliures o per amortització d'accions adquirides per la societat a títol gratuït (art. 335 LSC).

En les **societats de responsabilitat limitada** la **tutela dels creditors** s'articula per mitjà de la **responsabilitat solidària dels socis**. Així, els socis a qui es restitueix la totalitat o part del valor de les seves aportacions responen solidàriament entre si i amb la societat del pagament dels deutes socials contrets amb anterioritat a la data en què la reducció és oposable a tercers, amb el límit de l'import del percebut en concepte de restitució de l'aportació social. Aquesta responsabilitat prescriu al cap de cinc anys, que es compten des de la data en què la reducció fos oposable a tercers (art. 331 LSC). Aquesta responsabilitat **s'exclou** quan, en acordar la reducció, es dota una reserva amb càrrec a beneficis o reserves lliures per un import igual al percebut pels socis com a restitució de l'aportació (art. 332 LSC).

A més, les **SRL** poden preveure un **dret estatutari d'oposició dels creditors**, de manera que cap acord de reducció del capital que impliqui restitució de les seves aportacions als socis pugui portar-se a terme sense que transcorri un termini de tres mesos, comptats des de la data en què s'hagi notificat als creditors.

Aquesta notificació s'ha de fer personalment, i si no és possible per desconèixer-se el domicili dels creditors, per mitjà d'anuncis que hauran de publicar-se en el *BORME* i a la pàgina web de la societat o, en el cas que no en tingui, en un diari dels de més circulació a la localitat en que tingui el seu domicili la societat. Durant aquest termini, els creditors ordinaris poden oposar-se a l'execució de l'acord si els seus crèdits no se satisfan o si la societat no presta garantia (art. 333 LSC).

1.3. Operació acordió

L'operació acordió significa que la societat acorda simultàniament la reducció del capital social a zero (o per sota de la xifra mínima legal) i l'augment del seu capital fins a una quantitat igual o superior a l'esmentada xifra mínima. En tot cas, haurà de respectar-se el dret d'assumpció o de subscripció preferent dels socis.

L'operació acordió és una operació de sanejament de la societat la finalitat de la qual pot ser evitar-ne la dissolució.

Exemple

Un exemple d'operació acordió en una SA seria:

- Inicialment: capital social de 20.000 euros, patrimoni de 6.000 euros.
- Reducció del capital a 0. Després de la reducció, capital social de 0, patrimoni de 6.000 euros.
- Augment simultani a 9.000 euros. Després de l'augment, capital social de 9.000 euros, patrimoni de 15.000 euros (6.000 inicials més 9.000 per aportacions).

L'LSC també permet, en l'article 343, que la societat acordi simultàniament la reducció i la transformació de la societat.

L'LSC, per a evitar que la societat pugui quedar-se amb un capital inferior al legalment establert, condiciona l'eficàcia de l'acord de reducció a l'execució de l'acord d'augment del capital (art. 344 LSC).

L'operació acordió no exigeix el consentiment individual dels socis (RDGRN de 19 de maig de 1995). L'expressió «en tot cas» de l'article 343 LSC se circumscriu al supòsit de reducció i augment simultanis (STS 27.3.2009). No existeix el dret d'oposició dels creditors (RDGRN 16.1.1995).

2. Separació i exclusió de socis en les societats de capital

L'LSC regula en el títol IX la separació i l'exclusió de socis. La **separació** és un dret del soci que li permet abandonar la societat quan concorren determinades circumstàncies que poden resultar-li perjudicials. L'exclusió (expulsió), en canvi, és una sanció de la societat al soci que ha incomplert determinades obligacions que li incumbeixen.

2.1. Separació de socis

Les **causes legals** de separació són:

- Substitució de l'objecte social.
- Pròrroga de la societat.
- Reactivació de la societat.
- Creació, modificació o extinció anticipada de l'obligació de fer prestacions accessòries, excepte disposició contrària dels estatuts.
- Transformació de la societat i trasllat de domicili a l'estranger en els termes establerts en la Llei 3/2009, de 3 d'abril, sobre modificacions estructurals de les societats mercantils.
- A més, en les SRL tenen dret de separació els socis que no haguessin votat a favor de l'acord de modificació del règim de transmissió de les participacions. El dret de separació correspon als socis que no haguessin votat a favor del corresponent acord, inclosos els socis sense vot (art. 346 LSC).

Els **estatuts** poden establir altres causes de separació. Per a incorporar en els estatuts la modificació o la supressió d'aquestes causes de separació, serà necessari el consentiment de tots els socis (art. 347.1 LSC).

Els acords que donin lloc al dret de separació es publiquen en el *Butlletí Oficial del Registre Mercantil* (art. 348 LSC).

En les societats de responsabilitat limitada i en les anònimes quan totes les accions siguin nominatives, els administradors poden substituir la publicació per una comunicació escrita a cadascun dels socis que no hagin votat a favor de l'acord. El dret de separació s'ha d'exercir per escrit en el termini d'un mes, que es comptarà des de la publicació d'aquest acord en el *BORME* o des de la recepció de la comunicació (art. 348 LSC).

També es reconeix **dret de separació en cas de falta de distribució de dividends**. La Llei 11/2018 ha modificat l'art. 348 bis LSC que, introduït per la Llei 25/2011 va reconèixer per vegada primera el dret de separació en cas de falta de distribució de dividends. La falta de concreció dels supòsits en què cabia el seu exercici i els dubtes sobre el caràcter dispositiu o imperatiu de la disposició van suscitar nombroses crítiques per part de la doctrina. La nova redacció resol aquestes qüestions.

Així, excepte disposició contrària dels estatuts, transcorregut el cinquè exercici comptat des de la inscripció en el Registre Mercantil de la societat, el soci que hagués fet constar a l'acta la seva protesta per la insuficiència dels dividends reconeguts tindrà dret de separació en el cas que la junta general no acordés la distribució com a dividend de, com a mínim, el vint-i-cinc per cent dels beneficis obtinguts durant l'exercici anterior que siguin legalment distribuïbles sempre que s'hagin obtingut beneficis durant els tres exercicis anteriors. No obstant això, tot i que es produeixi l'anterior circumstància, el dret de separació no sorgirà si el total dels dividends distribuïts durant els últims cinc anys equival, almenys, al vint-i-cinc per cent dels beneficis legalment distribuïbles registrats en aquest període.

L'anterior s'entén sense perjudici de l'exercici de les accions d'impugnació d'acords socials i de responsabilitat que poguessin correspondre.

La supressió o modificació de la causa de separació requereix el consentiment de tots els socis, tret que es reconegui el dret a separar-se de la societat al soci que no hagués votat a favor de tal acord.

El termini per a l'exercici del dret de separació és d'un mes a explicar des de la data en què s'hagués celebrat la junta general ordinària de socis.

Si la societat està obligada a formular comptes consolidats, haurà de reconèixer-se el mateix dret de separació al soci de la dominant, encara que no es donés el pressupost previst, si la junta general de la citada societat no acorda la distribució com a dividend d'almenys el vint-i-cinc per cent dels resultats positius consolidats atribuïts a la societat dominant de l'exercici anterior, sempre que siguin legalment distribuïbles i, a més, s'haguessin obtingut resultats positius consolidats atribuïts a la societat dominant durant els tres exercicis anteriors.

L'art. 348 bis LSC no s'aplica:

- a) A les societats cotitzades o societats les accions de les quals estiguin.
- b) A la societat que es trobi en concurs.
- c) Al cas en què, a l'empara de la legislació concursal, la societat hagi posat en coneixement del jutjat competent per a la declaració del seu concurs la iniciació de negociacions per aconseguir un acord de refinançament o per obtenir adhesions a una proposta anticipada de conveni, o quan s'hagi comunicat a aquest jutjat l'obertura de negociacions per aconseguir un acord extrajudicial de pagaments.
- d) A la societat que hagi aconseguit un acord de refinançament que satisfaci les condicions d'irrescindibilitat fixades en la legislació concursal.
- e) A les Societats Anònimes Esportives.

L'STS de 3 de maig de 2002 ha considerat vàlida la clàusula estatutària, d'acord amb la qual passats tres anys des del naixement de la societat qualsevol soci pot separar-se'n sense haver d'al·legar o provar justa causa, facultat que es justifica per la durada indefinida de la societat i les limitacions a la transmissió de participacions. En aquest cas, la societat operarà tal com s'estableix per als casos de tempteig, adquirint les participacions i reduint el capital en proporció més endavant. En el mateix sentit d'admetre la validesa de la clàusula estatutària en la qual es reconeix al soci un dret de separació *ad nutum*, és a dir, sense necessitat d'al·legar causa (STS 15.11.2011 i STS 14.3.2013).

2.2. Exclusió de socis

Les societats de capital, amb el consentiment de tots els socis, poden incorporar als **estatuts** causes determinades d'exclusió o modificar o suprimir les que hi figuressin amb anterioritat (art. 351 LSC).

A més, es permet legalment que la societat de responsabilitat limitada exclougui:

- **Qualsevol soci** que incompleixi voluntàriament l'obligació de fer prestacions accessòries.
- El **soci administrador** que infringeixi la prohibició de competència o hagués estat condemnat per sentència ferma a indemnitzar la societat pels danys i perjudicis causats per actes contraris a l'LSC o als estatuts o fets sense la diligència deguda (art. 350 LSC).

2.3. Normes comunes a la separació i exclusió de socis

Tant la separació com l'exclusió requereixen la reducció del capital social en la quantia corresponent i l'abonament al soci separat o exclòs del valor raonable de les participacions socials o de les accions.

Si no hi ha acord entre la societat i el soci sobre el valor raonable de les participacions socials o de les accions, o sobre la persona o persones que hagin de valorar-les i el procediment que cal seguir per a la seva valoració, seran valorades per un expert independent, designat pel registrador mercantil del domicili social a sol·licitud de la societat o de qualsevol dels socis titulars de les participacions o de les accions objecte de valoració (art. 353.1 després de la redacció donada per la disposició final 4.15 de la Llei 22/2015, de 20 de juliol). Si les accions cotitzessin en un mercat secundari oficial, el valor de reemborsament serà el del preu mitjà de cotització de l'últim trimestre (art. 353.2 LSC).

Dins dels dos mesos següents a la recepció de l'informe de valoració, els socis afectats poden obtenir en el domicili social el valor raonable de les seves participacions socials o accions en concepte de preu.

Transcorregut aquest termini, els administradors consignaran en entitat de crèdit del terme municipal on es trobi el domicili social, a nom dels interessats, la quantitat corresponent al valor referit. Ara bé, en tots els casos en els quals els creditors de la societat de capital tinguin dret d'oposició, el reemborsament als socis només podrà fer-se passats tres mesos des de la data de notificació

personal als creditors o la publicació en el *Butlletí Oficial del Registre Mercantil* i en un dels diaris de més circulació a la localitat on tingui el domicili social, i sempre que els creditors ordinaris no hagin exercit el dret d'oposició. Si els creditors haguessin exercit aquest dret, caldrà atènr-se a l'establert en l'LSC (art. 356 LSC).

D'altra banda, s'estableix una especial protecció per als creditors en les societats de responsabilitat limitada. Així, els socis a qui s'hagi reemborsat el valor de les participacions amortitzades queden subjectes al règim de responsabilitat pels deutes socials establert per al cas de reducció de capital per restitució d'aportacions (art. 357 LSC).

No és vàlida la valoració de les participacions acordades unilateralment per la societat (RDGRN de 15 d'octubre de 2003). I no és possible una disposició estatutària que sigui contrària al que disposa la llei (RDGRN de 28 de juliol de 2009). Atès que els efectes de l'exclusió operen des de la fermesa de la sentència, també cal referir a aquest moment la valoració de les participacions del soci exclòs (STS 27.5.2013).

3. Dissolució de les societats de capital

La dissolució de les societats de capital ha de ser deguda a alguna de les causes que recullen els articles 360 a 364 LSC.

La dissolució pot operar de ple dret o per l'existència d'una causa legal o estatutària degudament constatada per la junta general o per resolució judicial.

Nota

La dissolució és un fet o un acte jurídic, mentre que la liquidació és un procés.

La dissolució de ple dret opera:

- Pel transcurs del termini de durada fixat en els estatuts, tret que amb anterioritat hagués estat expressament prorrogada i inscrita la pròrroga en el Registre Mercantil.
- Pel transcurs d'un any des de l'adopció de l'acord de reducció del capital social per sota del mínim legal com a conseqüència del compliment d'una llei, si no s'hagués inscrit en el Registre Mercantil la transformació o la dissolució de la societat, o l'augment del capital social fins a una quantitat igual o superior al mínim legal.
- Per l'obertura de la fase de liquidació en el concurs de creditors.

Les causes legals de dissolució són:

- El cessament en l'exercici de l'activitat o activitats que constitueixen l'objecte social. En particular, s'entendrà que s'ha produït el cessament després d'un període d'inactivitat superior a un any.
- La conclusió de l'empresa que en constitueixi l'objecte.
- La impossibilitat manifesta d'aconseguir la finalitat social.
- La paràlització dels òrgans socials de manera que en resulti impossible el funcionament.

Exemples

Constitueix paràlització dels òrgans socials el cas d'una societat amb dos socis al 50% amb discrepàncies contínues (STS 2.3.1998, 30.5.2007 i 11.4.2011), o dos socis al 50% i 30% amb discrepàncies contínues i el 20% restant corresponent a l'herència jacent (STS 7.4.2000). És suficient que la paràlització afecti qualsevol òrgan. En el cas de la junta es pot tractar de la impossibilitat de ser convocada o constituïda, o per la impossibilitat d'adopció d'acords socials (STS 15.6.2010). En aquests casos no es pot exigir l'acord de la

Exemple

La decisió de desballestar els dos únics vaixells de l'empresa, sense previsió de cap substitució, implica una impossibilitat manifesta d'aconseguir la finalitat social (STS 4.7.2007).

junta com a requisit previ a l'acord de dissolució (STS 15.5.2000). El fet que un accionista pugui impugnar reiteradament els acords no és paralització (STS 28.03.2011).

- Pèrdues que deixin reduït el patrimoni net a una quantitat inferior a la meitat del capital social, tret que aquest s'augmenti o es redueixi en la mesura suficient, i sempre que no sigui procedent sol·licitar la declaració de concurs.

Per valorar el desequilibri patrimonial de cara a promoure la dissolució, els administradors han de tenir en compte el patrimoni net (actiu menys passiu) i comparar-ho amb el capital social, sent la insolvència equivalent a la total insuficiència econòmica per pagar i no a la falta de liquiditat passada (STS 4.7.2007).

- La reducció del capital social per sota del mínim legal, que no sigui conseqüència del compliment d'una llei.
- Quan el valor nominal de les participacions socials sense vot o de les accions sense vot excedís de la meitat del capital social desemborsat i no es restablís la proporció en el termini de dos anys.
- Qualsevol altra causa establerta en els estatuts.
- La societat comanditària per accions es dissoldrà també per defunció, cessament, incapacitat o obertura de la fase de liquidació en el concurs de creditors de tots els socis col·lectius, tret que en el termini de sis mesos i mitjançant modificació dels estatuts s'incorpori algun soci col·lectiu o s'acordi la transformació de la societat en un altre tipus social.

D'aquestes causes, **les de ple dret operen automàticament**, és a dir, sense ser necessari un acord de la junta general a aquest efecte. Les altres sí que necessiten aquest acord, que s'adoptarà per majoria simple. Si no l'adoptar la junta general (per falta de convocatòria, per no aconseguir-se l'acord o perquè aquest és contrari a la dissolució), qualsevol interessat pot sol·licitar la dissolució judicial de la societat (art. 366.1 LSC). En aquests casos no té sentit la continuació de la societat, i per això ha de dissoldre's, encara que la voluntat majoritària no ho vulgui.

També es reconeix a la **junta general** la possibilitat de dissoldre (dissolució per voluntat sobirana de la junta) mitjançant acord pres a aquest efecte i adoptat amb els requisits establerts per la modificació dels estatuts (art. 368 LSC).

Nota

No cal preveure com a causa estatutària la dissolució sense acord de la junta i per decisió del soci públic majoritari (RDGRN 10.10.2010).

La dissolució de la societat s'inscriu en el Registre Mercantil i es publica en el BORME (art. 369 LSC).

3.1. Responsabilitat dels administradors per no promoure la dissolució

Té una gran importància pràctica la norma de l'article 367.1 LSC, d'acord amb la qual, si els **administradors**, existint causa de dissolució, **no la procuren** (convocant la junta, sol·licitant la dissolució judicial si la junta no acorda dissoldre, etc.) o, existint insolvència, no demanen la declaració de concurs, **respondran solidàriament dels deutes socials**. En nombrosos casos la jurisprudència fa servir aquesta norma per a fonamentar la responsabilitat dels administradors per deixar que la societat «desaparegui de fet» sense fer les operacions de liquidació.

Queda exonerat de responsabilitat l'administrador que intenta evitar el dany (STS 28.4.2006 i 31.1.2007). També si s'han trobat davant d'una situació irreversible (STS 28.4.2006 i 31.1.2007) o resulta impossible sol·licitar la dissolució (administrador col·lectiu sense capacitat per a convocar la junta i que no sigui soci o administradors cessats, STS 3.4.2006 i 5.12.2007, i 4.04.2011 respectivament). També escau l'exoneració quan l'administrador provi que no va intervenir ni coneixia l'acte lesiu (STS 3.4.2006, 26.6.2006 i 23.3.2006). Si bé aquesta ignorància mai exoneraria de l'incompliment dels deures legals (STS 9.3.2006).

La responsabilitat és solidària entre la societat i els administradors i entre ells (STS 8.3.2007). L'STS de 14 de juliol d 2010 a més estén la solidaritat als membres del consell d'administració, però solament si se'ls pot imputar l'omissió causant de l'assumpció de deutes dins del termini de la norma, la qual cosa no succeirà sempre.

Els administradors tenen obligacions específiques quan la societat està sotmesa a causa de dissolució o es troba en situació d'insolvència. Així,

a) Si concorre una causa legal o voluntària de dissolució, han de convocar la junta; i si aquesta no se celebra (per falta d'assistència), o adopta un acord contrari a la dissolució, i els administradors consideren que persisteix la causa, han d'acudir al jutge i sol·licitar la dissolució judicial de la societat (arts. 365.1 i 366 LSC).

b) Si la societat és insolvent, han de sol·licitar la declaració de concurs; o si existeixen dubtes sobre la insolvència, o de la insolvència imminent, o de les alternatives a seguir, han de convocar la junta perquè adopti la decisió oportuna; i si la junta no se celebra, o no adopta l'acord, i els administradors consideren que persisteix la insolvència, han de sol·licitar la declaració de concurs (arts. 365.1 LSC i 5 LC).

En tots dos casos disposen de dos mesos des que coneguin que existeix la causa de dissolució o la insolvència (si no van convocar la junta o van demanar el concurs, respectivament), o des de la falta de celebració o falta d'adopció d'acord en la junta (si aquesta es va convocar) per complir aquests deures. L'art. 367 LSC subjecte a responsabilitat pels deutes socials posteriors a l'esdeveniment de la causa de dissolució o de la insolvència (encara que la Llei només esmenta la dissolució, la doctrina i jurisprudència entenen que han d'englobar-se també les causes estatutàries de dissolució i la insolvència) als administradors que els incompleixin.

Aquesta responsabilitat ha estat en la pràctica molt útil per procedir contra l'enorme quantitat de societats que «desapareixen de fet», sense acordar dissolució ni sol·licitar cap concurs; amb el consegüent perjudici per als creditors. L'article 367 LSC facilita la reclamació contra els administradors: n'hi ha prou de provar que la societat va desaparèixer de fet, sense adoptar acord de dissolució ni procedir a la liquidació (circumstàncies fàcilment constatables consultant el registre mercantil) i sense sol·licitar el concurs.

L'acció no és possible per a supòsits diferents als recollits (p. ex., no cal demandar per aquesta l'administrador que no va convocar la junta per a nomenament de liquidador una vegada acordada la dissolució (STS 23.06.2011))

La responsabilitat pels deutes socials té naturalesa diferent a la responsabilitat per danys dels arts. 237 o 241 LSC. Si en aquests ha de provar-se la negligència o dol dels administradors, el dany concret causat per la conducta, i la relació de causalitat entre tots dos, la responsabilitat de l'art. 367 LSC únicament requereix provar que va concórrer en algun moment la causa de dissolució o la insolvència (que, per regla general, s'acredita amb els comptes de la societat, atès que en la majoria de casos la causa de dissolució són les pèrdues), i que no s'ha produït la dissolució o el concurs.

Referent a això la jurisprudència del Tribunal Suprem ha sofert una important variació. En efecte, al principi va considerar que la regla dels anteriors arts. 262.5 LSA i 105.5 LSRL suposava una «sanció automàtica», una responsabilitat *ex lege* que no requeria demostrar culpa ni dol, ni relació de causalitat, posteriorment, però després va matisar aquest automatisme i rigor aproximant la responsabilitat a la típica indemnitzatòria, si bé amb diferències (té en compte la negligència real dels administradors, si realment van realitzar actuacions tendents a superar la situació, el coneixement pel tercer de la situació de crisi de la societat, etc.).

Les obligacions socials reclamades es presumeixen de data posterior a l'esdeveniment de la causa legal de dissolució de la societat, tret que els administradors acreditin que són de data anterior (art. 367.1 LSC).

El Tribunal Suprem assenyalava que la funció de la norma de l'art. 367 LSC és incentivar la dissolució o la sol·licitud de concurs de les societats quan concorri causa legal per una o altra solució perquè, si no s'adopten les mesures pertinents per aconseguir la dissolució i liquidació de la societat o la seva declaració de concurs, segons els casos, si la societat segueix desenvolupant la seva activitat social amb un patrimoni substancialment menor al seu capital social i que es presumeix insuficient per atendre les seves obligacions socials (o concurrentment una altra causa legal de dissolució, encara que la més freqüent en aquests casos sigui la de pèrdues agreujades), els administradors hauran de respondre solidàriament de quantes obligacions socials s'originin amb posterioritat, tant les de naturalesa contractual com les que tinguin un altre origen. Dins d'aquest àmbit general, com a concreció d'aquesta funció, té efectivament un efecte desincentivador de l'assumpció de noves obligacions contractuals per part de la societat, encara que no és la seva funció única, atès que la responsabilitat solidària dels administradors es produeix respecte de qualssevol obligacions socials, i no solament de les d'origen contractual. Conforme a l'art. 367 LSC, respondran solidàriament de les obligacions socials posteriors a l'esdeveniment de la causa legal de dissolució els administradors que incompleixin l'obligació de convocar en el termini de dos mesos la junta general perquè adopti, si escau, l'acord de dissolució, així com els administradors que no sol·licitin la dissolució judicial o, si procedís, el concurs de la societat, en el termini de dos mesos a comptar des de la data prevista per a la celebració de la junta, quan aquesta no s'hagi constituït, o des del dia de la junta, quan

l'acord hagués estat contrari a la dissolució. També que la responsabilitat dels administradors pels deutes socials neix: (1) quan concorre una causa de dissolució i no quan neix el deute, encara que tal deute origini posteriorment la causa de dissolució per pèrdues (després l'administrador contra el qual es dirigeix l'acció no pot ser el que ostentava el càrrec quan es va produir el deute, sinó el que l'ostentava quan es va produir la causa de dissolució i no va complir els deures de promoure la dissolució); (2) no s'hagi convocat la Junta en el termini de dos mesos per adoptar l'acord de dissolució o qualsevol altre per restablir l'equilibri patrimonial; i (3) ni s'hagi sol·licitat la dissolució judicial en el termini de dos mesos a comptar des d'aquella data (STS 1.03.2017 amb cita d'altres).

3.2. Reactivació de la societat dissolta

La junta general pot acordar el retorn de la societat dissolta a l'activitat sempre que:

- Hagi desaparegut la causa de dissolució.
- El patrimoni comptable no sigui inferior al capital social.
- No hagi començat el pagament de la quota de liquidació als socis.

Ara bé, en els casos de dissolució de ple dret, no pot acordar-se la reactivació.

L'acord de reactivació s'adopta amb els requisits establerts per a la modificació dels estatuts, i es reconeix el dret de separació al soci que no voti a favor de la reactivació.

D'altra banda, es protegeix els creditors socials davant de la possible reactivació permetent-los oposar-se a l'acord, en les mateixes condicions i amb els mateixos efectes previstos en la llei per al supòsit de reducció del capital.

4. Liquidació de les societats de capital

Una vegada opera una causa de dissolució, la societat entra en liquidació. La fase de liquidació consisteix que els liquidadors cobrin els crèdits que tingui la societat, satisfacin els deutes d'aquesta i reparteixin el patrimoni social resultant entre els socis.

Durant aquesta fase:

- La societat dissolta **conserva la seva personalitat jurídica**.
- Ha d'afegir a la seva denominació l'expressió «en liquidació».
- S'observaran les disposicions dels estatuts quant a la convocatòria i reunió de les juntes generals de socis, a les quals els liquidadors donaran compte de la marxa de la liquidació perquè acordin el que convingui a l'interès comú.
- Continuaran aplicant-se a la societat les altres normes previstes en l'LSC que no siguin incompatibles amb les establertes per a la liquidació (art. 371 LSC).

En cas d'obertura de la fase de liquidació en el **concurso de creditors** de la societat, la liquidació es fa d'acord amb l'establert en el capítol II del títol V de la Llei concursal (art. 372 LSC).

4.1. Cessament dels administradors i nomenament dels liquidadors

En el moment d'obrir-se el període de liquidació cessen en el seu càrrec els administradors i se n'extingeix el poder de representació de la societat. A partir d'aquest moment els liquidadors assumeixen les funcions establertes en l'LSC i han de vetllar per la integritat del patrimoni social mentre no sigui liquidat i repartit entre els socis. Als liquidadors, se'ls apliquen les normes establertes per als administradors mentre no s'oposin al que es disposa en l'LSC per a aquests (art. 371 LSC).

Nota

Les juntes de la societat en liquidació tenen un objecte limitat (STS 5.5.1965 i 10.3.2001) i no poden acordar un augment de capital social (STS 5.2.2003).

Tret que els estatuts disposin una altra cosa, o que el nomenament dels liquidadors el faci la mateixa junta general que acorda la dissolució, els administradors de la societat esdevenen liquidadors. En cas d'obrir-se la fase de liquidació en el concurs de la societat, no escau nomenar els liquidadors (art. 376 LSC).

També excepte disposició contrària dels estatuts, els liquidadors exerceixen el seu càrrec per un temps indefinit i representen la societat individualment. Aquesta representació s'estén a totes les operacions necessàries per a la liquidació de la societat (art. 378 i 379 LSC).

La separació dels liquidadors designats per la junta general pot ser acordada tot i que no consti en l'ordre del dia. Si haguessin estat designats en els estatuts socials, l'acord haurà de ser adoptat amb els requisits de majoria i, en el cas de les SA, de quòrum, establerts per a la modificació dels estatuts. Els liquidadors de la societat anònima també poden ser separats per decisió del secretari judicial o del registrador mercantil del domicili social, **mitjançant justa causa, a petició d'accionistes** que representin la vintena part del capital social (art. 380 LSC).

A més, en les SA, els accionistes que representin la vintena part del capital social poden sol·licitar al secretari judicial o al registrador mercantil del domicili social la designació d'un **interventor** que fiscalitzi les operacions de liquidació. Si la societat hagués emès i tingués en circulació obligacions, també podrà nomenar un interventor el sindicat d'obligacionistes (art. 381 LSC).

4.2. Operacions de liquidació

Les operacions de liquidació es regulen en els articles 383 i següents de l'LSC. Així, els liquidadors estan obligats a:

- Formular un inventari i un balanç de la societat amb referència al dia de la dissolució en el termini de tres mesos comptadors des de l'obertura de la liquidació.
- Concloure les operacions pendents i fer les noves que siguin necessàries per a la liquidació de la societat.
- Percebre els crèdits socials i pagar els deutes socials.
- En les SA i comanditàries per accions, percebre els desemborsaments pendents que estiguessin acordats en el moment de començar-se la liquidació.

- Portar la comptabilitat de la societat, i portar i custodiar els llibres, la documentació i la correspondència d'aquesta.
- Alienar els béns socials.
- Informar periòdicament socis i creditors de l'estat de la liquidació pels mitjans que en cada cas siguin més eficaços.
- Si la liquidació es perllonga per un termini superior al previst per a l'aprovació dels comptes anuals, presentar a la junta general, dins dels sis primers mesos de cada exercici, els comptes anuals de la societat i un informe detallat que permeti apreciar amb exactitud l'estat de la liquidació.

Transcorreguts tres anys des de l'obertura de la liquidació sense que s'hagi sotmès a l'aprovació de la junta general el balanç final de liquidació, qualsevol soci o persona amb interès legítim pot sol·licitar al secretari judicial o al registrador mercantil del domicili social la separació dels liquidadors (art. 389 LSC).

- Una vegada concloses les operacions de liquidació, sotmetre a l'aprovació de la junta general un balanç final, un informe complet sobre aquestes operacions i un projecte de divisió entre els socis de l'actiu resultant. L'acord aprovatori podrà ser impugnat pels socis que no hi haguessin votat a favor, en el termini de dos mesos comptadors des de la data de la seva adopció. En admetre la demanda d'impugnació, el jutge acordarà d'ofici l'anotació preventiva d'aquesta en el Registre Mercantil (art. 390 LSC).

4.3. Divisió del patrimoni social

La divisió del patrimoni resultant de la liquidació es regula en els articles 391 i següents de l'LSC.

La divisió s'efectua d'acord amb l'establert en els estatuts o, en defecte d'això, per la junta general. Els liquidadors no poden abonar la quota de liquidació als socis sense haver pagat prèviament als creditors els seus crèdits o sense consignar-ho en una entitat de crèdit del terme municipal on es tingui el domicili social.

La **quota de liquidació** corresponent a cada soci, excepte previsió en contra dels estatuts socials, serà **proporcional** a la seva participació al capital social.

En les SA i comanditàries per accions, si les accions no s'haguessin desemborsat en la mateixa proporció, es restituirà en primer terme als accionistes que haguessin desemborsat majors quantitats l'excés sobre l'aportació del que n'hagués desemborsat menys, i la resta es distribuirà entre els accionistes en proporció a l'import nominal de les seves accions.

Els socis, excepte acord unànimе, tenen dret a **percebre en diners** la quota resultant de la liquidació.

Els estatuts poden establir a favor d'algun o diversos socis el dret que la quota els sigui satisfeta amb la restitució de les aportacions no dineràries fetes o amb el lliurament d'altres béns socials, si subsistissin en el patrimoni social, que seran apreuades en el seu valor real en el moment de l'aprovació del projecte de divisió entre els socis de l'actiu resultant.

Transcorregut el termini per a impugnar el balanç final de liquidació sense que s'hi hagin formulat en contra reclamacions o se signi la sentència que les hagués resolt, es fa el pagament de la quota de liquidació als socis. Quan hi hagi crèdits no vençuts s'assegura prèviament el pagament.

Les quotes de liquidació no reclamades en els noranta dies següents a l'acord de pagament es consignen a la Caixa General de Dipòsits a favor dels seus legítims propietaris.

4.4. L'extinció de la societat

Els liquidadors atorgaran escriptura pública d'extinció de la societat, a la qual s'incorporaran el balanç final de liquidació i la relació dels socis, amb la seva identitat i el valor de la quota de liquidació que hagués correspost a cadascun. L'escriptura pública d'extinció s'inscriurà en el Registre Mercantil. Els liquidadors dipositaran en el Registre Mercantil els llibres i documents de la societat extingida (art. 395 a 397 LSC).

Després de la cancel·lació de la societat, els liquidadors seran responsables davant dels socis i els creditors de qualsevol perjudici que els haguessin causat amb dol o culpa en l'acompliment del seu càrrec.

S'aplica als liquidadors el mateix termini de prescripció de quatre anys que s'aplica a l'acció individual contra els administradors (STS 3.10.2008). La falta d'acord de la junta pel seu nomenament dóna lloc a la designació judicial, però no a la conversió de l'administrador en liquidador (STS 30.5.2007), ni cal imposar a l'administrador que dimiteix el càrrec de liquidador (STS 23.6.2011).

4.5. Actiu i passiu sobrevinguts

Una vegada cancel·lats els assentaments de la societat, poden aparèixer béns socials. En aquest cas, els liquidadors han d'adjudicar als antics socis la quota addicional que els correspongui, havent convertit prèviament els béns en diners si resulta necessari.

Passats sis mesos des que els liquidadors fossin requerits per a donar compliment a aquesta obligació, sense haver efectuat l'adjudicació, o en cas de defecte de liquidadors, qualsevol interessat pot sol·licitar al jutge de l'últim domicili social el nomenament d'una persona que els substitueixi en el compliment d'aquestes funcions (art. 398 LSC).

També poden aparèixer deutes; els antics socis respondran solidàriament dels deutes socials no satisfets fins al límit del que haguessin rebut com a quota de liquidació. La responsabilitat dels socis s'entén sense perjudici de la responsabilitat dels liquidadors.

5. Modificacions estructurals de les societats mercantils

En el dret espanyol no va existir fins a la Llei 3/2009, de 3 d'abril, sobre modificacions estructurals de les societats mercantils (LME), una regulació sistemàtica i general d'aquests processos societaris; abans, la regulació era parcial i fragmentada, i parava esment exclusivament als aspectes fiscals i d'impacte competencial en el mercat. La nova llei és una solució transitòria mentre no arriba la unificació en un únic text legal del dret de les societats mercantils. No obstant això, és una **normativa de caràcter general** que deroga les disposicions relatives a la transformació, fusió i absorció de les lleis reguladores de les societats anònimes i limitades i de les agrupacions d'interès econòmic.

L'LME és aplicable a qualsevol societat de naturalesa mercantil, amb independència de la forma o del tipus social, tret que expressament s'estableixi el contrari.

Aquesta norma va ser objecte d'una important modificació per la Llei 1/2012, de 22 juny, de simplificació de les obligacions d'informació i documentació de fusions i escissions de societats de capital, que implica, parcialment, la transposició de la Directiva comunitària 2009/1009/CE, i també la simplificació de les obligacions d'informació en aquestes operacions.

La Llei 3/2009 considera «modificacions estructurals» les **alteracions** de la societat que van més enllà de les simples modificacions estatutàries, perquè **afecten l'estructura patrimonial o personal de la societat**. Així, inclou dins d'aquestes la **transformació** (títol I), la **fusió** (títol II), l'**escissió** (títol III) i la **cessió global d'actiu i passiu** (títol IV), si bé també s'aborda el **trasllat internacional del domicili social** (títol V), perquè, segons el preàmbul, encara que no sempre presenta les característiques que permeten englobar-lo dins de la categoria de modificacions estructurals, les seves rellevants conseqüències en el règim aplicable a la societat n'aconsellen la inclusió en el mateix text legal. Totes les modificacions estructurals requereixen com a pressupòsit bàsic la inscripció de les societats implicades.

5.1. La transformació

La transformació significa que la societat passa a convertir-se en una forma social diferent, bé sigui de responsabilitat limitada o il·limitada. En tot cas de transformació, la personalitat jurídica de la societat continua (art. 3 LME); per tant, totes les relacions jurídiques fins llavors assumides continuen vigents. El que canvia és el règim corporatiu i de responsabilitat de la societat, que serà el de la nova forma sorgida.

Una societat mercantil inscrita pot transformar-se en qualsevol altre tipus de societat mercantil, en agrupació d'interès econòmic o en agrupació europea d'interès econòmic, i viceversa. Una societat civil pot transformar-se en qualsevol tipus de societat mercantil. Una societat anònima podrà transformar-se en societat anònima europea, i viceversa. Una societat cooperativa pot transformar-se en societat mercantil, i viceversa. Una societat cooperativa pot transformar-se en societat cooperativa europea, i viceversa (art. 4LME).

Si es tracta d'una societat amb socis industrials que es transforma en un tipus social en el qual no existeixen tals socis, la participació d'aquests en el capital de la nova societat serà la que correspongui a la quota de participació que els hagués estat assignada en l'escriptura de constitució de la societat o, en defecte d'això, la que acordin tots els socis; es reduirà proporcionalment en tots dos casos la participació dels altres socis (art. 12 LME).

D'altra banda, s'admet la transformació d'una societat en liquidació sempre que no hagi començat la distribució del seu patrimoni entre els socis (art. 5 LME).

L'acord de transformació s'adopta amb els requisits i formalitats establerts per a la societat que es transforma (art. 10 LME) i no pot modificar la participació social dels socis si no és amb el consentiment de tots els que romanguin en la societat.

L'acord de transformació es publicarà una vegada s'hi hagi arribat en el *Butlletí Oficial del Registre Mercantil* i en un dels diaris de més circulació de la província on la societat tingui el seu domicili. No serà necessari fer-ho quan l'acord es comuniqui individualment per escrit a tots els socis per mitjà d'un procediment que n'asseguri la recepció (art. 14 LME).

Als socis que no haguessin votat a favor de l'acordo se'ls reconeix el **dret de separació** de la societat que es transforma, d'acord amb el que es disposa per a les societats de capital. D'altra banda, els socis que per efecte de la transformació hagin d'assumir una responsabilitat personal pels deutes socials i no haguessin votat a favor de l'acord de transformació, queden automàticament separats de la societat si no s'hi adhereixen fefaentment dins del termini d'un mes, que es comptarà des de la data de la seva adopció si van assistir a la junta de socis, o des de la comunicació de l'acord si no hi van assistir (art. 15 LME).

L'escriptura pública de transformació ha de ser atorgada per la societat i per tots els socis que passin a respondre personalment dels deutes socials (art. 18 LME). L'eficàcia de la transformació està condicionada a la inscripció de l'escriptura en el Registre Mercantil (art. 19 LME).

Especial interès revesteix conèixer el règim de responsabilitat dels socis pels deutes socials com a efecte de la transformació. Així, els socis que en virtut de la transformació passin a respondre personalment i il·limitadament dels deutes socials, respondran de la mateixa manera dels deutes de la societat anterior-

ors a la transformació. I, tret que els creditors socials hagin consentit expressament la transformació, subsisteix la responsabilitat dels socis que responien personalment dels deutes de la societat transformada pels deutes socials concrets amb anterioritat a la transformació de la societat. Aquesta responsabilitat dura cinc anys i es comptarà des de la publicació de la transformació en el *Butlletí Oficial del Registre Mercantil* (art. 21 LME).

5.2. La fusió i les seves modalitats

L'LME tracta la fusió en els articles 22 a 53.

La fusió és l'operació en virtut de la qual «dues o més societats mercantils inscrites s'integren en una única societat mitjançant la transmissió en bloc dels seus patrimonis i l'atribució als socis de les societats que s'extingeixen d'accions, participacions o quotes de la societat resultant, que pot ser de nova creació o una de les societats que es fusionen» (art. 22 LME).

En la fusió de societat per absorció, si bé es produeix l'extinció de la personalitat de la societat absorbida, l'absorbent adquireix el patrimoni d'aquesta societat i es produeix l'adquisició per successió universal dels drets i obligacions de l'absorbida, de manera que queda vinculada, activament i passivament, per les relacions contractuals que lligaven la societat absorbida amb tercers, la qual cosa determina que no sigui causa d'extinció de les relacions contractuals l'extinció de la personalitat jurídica de la societat a favor de la qual es van formalitzar, precisament per aquesta successió universal que es produeix per la fusió. I és evident que entre aquests contractes hi ha els d'arrendaments, especialment el del local del negoci, que forma part important de l'actiu de la societat, i en els quals, més que una successió contractual o continuïtat personal, el que existeix i es manté és la continuïtat negocial (STS 8.2.2007, que va aplicar el que disposa la LAU quant a no considerar cessió el canvi produït en la persona de l'arrendatari per conseqüència de la fusió, transformació o escissió de la societat arrendatària –actual art. 32.3 LAU, que reconeix que l'arrendador té dret a l'elevació de la renda).

L'article 27 LME subjecta a l'establert en les respectives lleis personals la fusió de societats mercantils de diferent nacionalitat que l'espanyola, sense perjudici de l'establert en el capítol II sobre fusions transfrontereres intracomunitàries i, si escau, del règim aplicable a les societats anònimes europees. A més, l'article 29 LME declara aplicables a les fusions de societats mercantils els requisits que, si escau, s'exigeixin en la legislació sectorial que els afecti.

5.2.1. La fusió *stricto sensu*

La fusió s'emmarca dins de les operacions de modificació estructural **negociades**, és a dir, requereix l'acord de les societats implicades. Aquesta necessitat d'unir voluntats ha motivat que en la pràctica professional s'estableixi un **calendari del procés** que en conté les quatre grans fases –preparació, litispendència i oposició de creditors, decisió i execució–, la durada previsible que tindrà i també els diferents efectes jurídics que es van produint en les dates assenyalades. Per això, l'LME regula tant el projecte de fusió, que han de redactar els administradors de les societats implicades (art. 30 a 35 LME), com el balanç de fusió (art. 36 a 39 LME), l'acord de fusió que adoptin les societats implicades (art. 39 a 44 LME, en què s'inclou la regulació del dret d'oposició dels

creditors), la formalització de la fusió, que requereix atorgament d'escriptura pública i inscripció en el Registre Mercantil (art. 45 i 46 LME), i la impugnació de la fusió (art. 47 LME).

La fusió de societats comprèn **dues modalitats** (art. 23 LME) amb les quals pot desenvolupar-se:

- **Fusió per creació d'una nova societat.**
- **Fusió per absorció.**

Ambdues modalitats es caracteritzen per la concurrència de tres pressupòsits:

a) Extinció sense liquidació de totes (fusió per creació d'una nova societat), alguna o almenys una (fusió per absorció) de les societats que intervenen en el procés.

La necessària extinció d'almenys una societat caracteritza la fusió. La fusió, però, exclou la liquidació, perquè no hi haurà deutes per extingir ni crèdits per cobrar ni actiu net repartible entre els socis. L'LME permet que les societats en liquidació puguin participar en una fusió «sempre que no hagi començat la distribució del seu patrimoni entre els socis» (art. 28 LME).

b) Traspàs en bloc, a títol universal, del patrimoni de la societat o societats extingides a la nova societat o a la societat absorbent. Tant en la fusió per creació d'una nova societat com en la fusió per absorció s'efectua una transmissió patrimonial per successió a títol universal. Aquesta transmissió en un sol acte agilita enormement l'operació que, altrament, s'hauria de desenvolupar per mitjà d'un lent i costós procés de transmissió particular de cadascun dels elements integrants del patrimoni traspasat, mitjançant compravendes, endossos, cessions de crèdits, assumpcions de deutes, etc., dels béns, drets i obligacions que integren l'actiu i el passiu; això, en la pràctica, esgotaria les possibilitats reals de portar a efecte una fusió. La successió universal s'entendrà produïda quan s'hagin completat els requisits legals de forma dels articles 45, que regula l'escriptura de fusió (a la qual cal incorporar el balanç de fusió de les societats), i 46 LME, que supedita l'eficàcia de la fusió a la inscripció en el Registre Mercantil de la nova societat o, si escau, a la inscripció de l'absorció.

c) Integració dels socis de la societat o societats extingides en la nova societat o en la societat absorbent.

La fusió, a més d'integrar patrimonis, constitueix una operació d'integració dels socis de les societats implicades. Aquesta integració prové del traspàs patrimonial que es produeix i pel qual, i com a contraprestació d'aquets, reben els socis de la societat o societats extingides accions o participacions de la nova societat o de la societat absorbent. Són els **socis** de les societats extingides, i no les societats, els qui **reben la contraprestació** i els qui «s'integraran en la

Nota

El bescanvi d'accions en la fusió no és permuta sinó continuïtat de la titularitat en les noves (STS 28.1.2009).

societat resultant de la fusió, en rebre un nombre d'accions o participacions, o una quota, en proporció a la seva respectiva participació en aquelles societats» (art. 24.1 LME).

Els socis poden rebre, quan sigui convenient per a ajustar el tipus de bescanvi, «a més, una compensació en diners que no excedeixi del 10% del valor nominal de les accions, de les participacions o del valor comptable de les quotes atribuïdes» (art. 25.2 LME). En cas que existeixin accions, participacions o quotes de les societats que es fusionen en poder de qualsevol d'aquestes o en poder d'altres persones que actuessin en el seu propi nom però per compte d'aquestes societats, no poden canviar-se per accions, participacions o quotes de la societat resultant, i, si escau, hauran de ser amortitzades o extingides (art. 26 LME).

En la **fusió per absorció**, el lliurament d'accions als socis de la societat o societats absorbides implicarà, per regla general, una **ampliació de capital** de l'absorbent. Això és així, en línies generals, perquè pot resultar innecessari elevar el capital social si l'absorbent té accions pròpies suficients adquirides legalment (art. 144 i 146 LSC).

La **fixació del tipus de bescanvi** de les accions a partir del qual es determinarà el capital social de la nova societat o la quantia de l'augment de capital de la societat absorbent, és l'element essencial de qualsevol procés de fusió. Per al seu càlcul, s'ha de prendre com a base el **valor real del patrimoni** (art. 25 LME).

L'LME regula també les fusions especials en incloure l'absorció de societat íntegrament participada i la de societat participada al 90%, i recull també determinats supòsits assimilats a l'absorció de societats íntegrament participades. L'article 53 de l'LME considera com a operació assimilada a la fusió aquella «mitjançant la qual una societat s'extingeix en transmetre en bloc el seu patrimoni a la societat que posseeix la totalitat de les accions, participacions o quotes corresponents a aquella».

L'acord de fusió s'ha de publicar una vegada en el *Butlletí Oficial del Registre Mercantil* i en un dels diaris de més circulació a les províncies on les societats participants tinguin el seu domicili. La publicació no és necessària quan l'acord es comuniqui individualment per escrit a tots els socis i creditors per mitjà d'un procediment que n'asseguri la recepció (art. 43 LME).

La fusió no es pot fer abans que transcorri un mes, comptat des de la data de publicació de l'últim anunci de l'acord pel qual s'aprova la fusió o, en cas de comunicació per escrit a tots els socis i creditors, de l'enviament de la comunicació a l'últim d'ells. Dins d'aquest termini, els creditors de cadascuna de les societats participants que tinguin crèdit, nascut abans de la data d'inserció del projecte de fusió a la pàgina web de la societat o del seu dipòsit en el Registre Mercantil i que no estigui vençut en aquest moment, es poden oposar a la

Nota

S'ha d'informar del balanç de fusió de la societat absorbent també en els casos d'absorció de societat íntegrament participada (RDGRN 22.03.2002).

Nota

En cas d'acord en junta universal, no fa falta que el projecte de fusió estigui a la disposició dels socis el mes anterior (RDGRN 30.06.1993 en relació amb l'exigència regulada en l'actual art. 39 LME).

fusió fins que no se'ls garanteixin aquests crèdits. Si el projecte de fusió ni s'ha inserit a la pàgina web ni s'ha dipositat, la data de naixement del crèdit ha de ser anterior a la data de publicació de l'acord de fusió o de la comunicació individual d'aquest acord al creditor (art. 44 LME). Si la fusió es dugués a terme malgrat l'exercici del dret d'oposició dintre del termini i en la forma escaient, sense haver complert l'ordenat per l'article 44.3 LME, el creditor que s'hi va oposar podrà sol·licitar al Registre Mercantil que faci constar l'exercici del dret d'oposició amb nota al marge de la inscripció de la fusió (art. 44.4 LME).

Finalment, cal assenyalar que l'LME conté un conjunt de normes aplicables a les fusions transfrontereres intracomunitàries (art. 54 a 67), que són «les fusions de societats de capital constituïdes de conformitat amb la legislació d'un Estat que és part de l'espai econòmic europeu i el domicili social, administració central o centre d'activitat principal de les quals es trobi dins de l'espai econòmic europeu, quan, intervenint almenys dues d'aquestes societats sotmeses a la legislació d'Estats membres diferents, una de les societats que es fusionin estigui subjecta a la legislació espanyola» (art. 54.1 LME).

5.2.2. L'escissió fusió

L'escissió es regula en el títol III de l'LME (art. 68 a 80). L'escissió és també una operació d'estructuració societària de **caràcter negocial**. Pot desenvolupar-se de tres maneres diferents (art. 68.1 LME):

- Escissió total
- Escissió parcial
- Segregació

L'**escissió total** és l'extinció d'una societat, amb divisió de tot el seu patrimoni en dues o més parts, cadascuna de les quals es transmet en bloc per successió universal a una societat de nova creació o és absorbida per una societat ja existent, en què els socis reben un nombre d'accions, participacions o quotes de les societats beneficiàries proporcional a la seva respectiva participació en la societat que s'escindeix (art. 69 LME).

L'**escissió parcial** és el traspàs en bloc per successió universal d'una o diverses parts del patrimoni d'una societat, cadascuna de les quals ha de formar una unitat econòmica, en una o diverses societats de nova creació o ja existents, en què els socis de la societat que s'escindeix reben un nombre d'accions, participacions o quotes socials de les societats beneficiàries de l'escissió proporcional a la seva respectiva participació en la societat que s'escindeix, la qual redueix el capital social en la quantia necessària (art. 70.1 LME).

Finalment, la **segregació** és el traspàs en bloc per successió universal d'una o diverses parts del patrimoni d'una societat, cadascuna de les quals ha de formar una unitat econòmica, en una o diverses societats, en què la societat segregada rep a canvi accionis, participacions o quotes de les societats beneficiàries (art. 71 LME).

La diferenciació entre escissió parcial i segregació –denominacions fins ara emprades indistintament en la pràctica jurídica per a fer referència a l'escissió parcial de l'LME– es basa ara en qui sigui el receptor de les accions, participacions o quotes de les societats beneficiàries; en l'escissió parcial, els socis de la societat escindida, i en la segregació, la mateixa societat segregada (aquesta operació era fins ara coneguda com a aportació de branca d'activitat). En tots dos casos la part o les parts traspassades han de formar una unitat econòmica (art. 70 i 71 LME).

Són pressupòsits de l'escissió:

- L'**extinció sense liquidació** (escissió total) o el **traspàs en bloc d'una o diverses parts del patrimoni d'una societat que formen una unitat econòmica mantenint la personalitat jurídica** (escissió parcial i segregació) d'una societat.
- La **divisió del patrimoni** de la societat escindida en dues o més parts (escissió total) o la transmissió patrimonial d'una o més parts (escissió parcial i segregació).
- La **transmissió en bloc, a títol universal**, del patrimoni a una o diverses societats de nova creació i/o a una o diverses societats beneficiàries.
- La **integració dels socis** de la societat escindida (escissió total i parcial) o de la mateixa societat escindida (segregació) en les societats beneficiàries mitjançant l'**atribució d'accions o participacions** d'aquestes.

L'escissió es desenvolupa per un **procediment similar al de la fusió**; les seves normes són **aplicables supletòriament** (art. 73.1 LME). Les societats beneficiàries de l'escissió poden ser d'un tipus mercantil diferent del de la societat que s'escindeix i únicament pot acordar-se l'escissió si les accions o les aportacions dels socis a la societat que s'escindeix es troben íntegrament desemborsades (art. 68.2 i 68.3 LME). També resulten d'aplicació, quan escaigui, les normes de l'escissió a l'operació mitjançant la qual una societat transmet en bloc el seu patrimoni a una altra societat de nova creació, amb la qual cosa rep a canvi totes les accions, participacions o quotes de soci de la societat beneficiària (art. 72 LME).

L'LME recull **dues normes especials** per al supòsit d'**escissió total** (motivades per l'extinció de la societat):

- La **distribució dels elements de l'actiu no atribuïts** a alguna societat beneficiària en el projecte d'escissió entre totes les beneficiàries de **manera proporcional** a l'actiu atribuït a cadascuna (art. 75.1 LME).
- La **responsabilitat solidària** de totes les beneficiàries quan els **elements del passiu** no s'hagin atribuït a alguna societat beneficiària (art. 75.2 LME).

I també recull **una norma especial** per a l'escissió **parcial**: la **possibilitat d'atribuir** a la beneficiària els **deutes** per a l'organització o funcionament quan la part segregada es compon d'una o diverses empreses o establiments comercials, industrials o de serveis (art. 70.2 LME).

A més, tant en l'escissió total com en la parcial amb pluralitat de societats beneficiàries, sempre que no s'atribueixin accions, participacions o quotes de totes les societats beneficiàries als socis de la societat que s'escindeix, és necessari el consentiment individual dels afectats (art. 76 LME).

Simplificació de requisits

En el cas d'escissió per constitució de noves societats, si les accions, participacions o quotes de cadascuna de les noves societats s'atribueixen als socis de la societat que s'escindeix proporcionalment als drets que tenien en el capital d'aquesta, no seran necessaris l'informe dels administradors sobre el projecte d'escissió ni l'informe d'experts independents, i tampoc caldrà el balanç d'escissió (art. 78 LME).

L'LME estableix la **responsabilitat solidària de les societats beneficiàries** fins a l'import de l'actiu net atribuït en l'escissió a cadascuna d'aquestes, i, si subsistís, de la mateixa societat escindida per la totalitat de l'obligació, per les obligacions assumides per una societat beneficiària que resultin incomplertes (art. 80 LME).

5.3. La cessió global d'actiu i passiu

Dins de la categoria de les **fusions impròpies** s'engloben els supòsits d'adquisició d'elements empresarials que, fins i tot produint **efectes materials semblants** als de la fusió, no permeten ser qualificats jurídicament com a tal atès que falten algun dels pressupòsits que la caracteritzen (dissolució sense liquidació, traspàs patrimonial a títol universal i incorporació dels socis de les societats extingides per a la nova societat o per a l'absorbent).

Hi ha **dos motius** que han propiciat l'aparició d'aquestes figures en el tràfic: l'**elusió de les formalitats legals** que imperativament s'han de seguir en tot procés de fusió i la **reducció d'impostos** que aquestes comporta. Són operacions més ràpides, senzilles i econòmiques que la fusió, però també poden resultar més **arriscades** quan es busca eludir la protecció dels interessos dels accionistes o dels creditors. En aquests casos, poden ser qualificades com a fraudulentas. La cessió global d'actiu i passiu per part d'una societat implica la

transmissió en bloc de tot el seu patrimoni a un tercer –persona física o jurídica– a canvi d'una contraprestació generalment dinerària (si bé pot consistir en béns, drets, accions o participacions de l'adquirent).

Aquesta figura es distingeix amb facilitat de la fusió *stricto sensu* quan, a canvi de la transmissió en bloc es rep diners, béns o drets; però pot resultar difícil fer aquesta diferenciació quan la contraprestació consisteix en el lliurament d'accions o participacions de la societat adquirent a la transmitent, atès que aquesta es dissol i, en concepte de quota de liquidació, lliura als seus socis les accions o participacions rebudes per la cessió. No obstant això, s'ha de tenir en compte que, en aquest segon supòsit, no s'haurà seguit el procediment propi de la fusió i, a més, l'adquisició de les accions o participacions de la societat pels socis de la societat transmitent derivarà d'aquesta i no de l'adquirent, com s'escau en la fusió *stricto sensu*.

La cessió global de l'actiu i del passiu com a modificació estructural es regula en els articles 81 a 91 de l'LME. Es requereix el projecte de cessió global, l'informe dels administradors, l'acord de cessió global –inclosa la regulació del dret d'oposició dels creditors– i la formalització de la cessió global, que requereix atorgament d'escriptura pública i inscripció en el Registre Mercantil. A la impugnació de la cessió global s'aplica el que es disposa per a la impugnació de la fusió.

L'LME permet la transmissió en bloc de tot el patrimoni d'una societat inscrita per successió a un o a diversos socis o a tercers sempre que la contraprestació que es rebí no consisteixi en accions, participacions o quotes de soci del cessionari. Si la contraprestació és rebuda totalment i directament pels socis, la societat cedent quedarà extingida. En tot cas, aquesta contraprestació ha de respectar les normes aplicables a la quota de liquidació (art. 81 LME).

Les societats en liquidació poden cedir globalment el seu actiu i passiu sempre que no hagi començat la distribució del seu patrimoni entre els socis (art. 83 LME). I el supòsit de cessió global a dos o més cessionaris (cessió global plural) se subjecta a l'exigència que cada part del patrimoni que se cedeixi constitueixi una unitat econòmica (art. 82 LME).

L'LME també obliga a fer constar la cessió global en escriptura pública atorgada per la societat cedent i pel cessionari o cessionaris, i en supedita l'eficàcia a la inscripció en el Registre Mercantil de la societat cedent. Si aquesta s'extingeix com a conseqüència de la cessió, se'n cancel·laran els assentaments registrals (art. 89 LME).

Es reconeix als creditors de la societat cedent, i als del cessionari o cessionaris, el **dret d'oposició** amb les mateixes condicions i efectes previstos per al cas de fusió (art. 88 LME).

5.4. El trasllat internacional del domicili social

Amb el propòsit de facilitar la mobilitat societària, es regula per primera vegada en el dret espanyol el trasllat del domicili de societats mercantils espanyoles a l'estranger i el trasllat a territori espanyol del domicili de societats constituïdes d'acord amb la llei d'altres estats. La Llei 3/2009 preveu en els seus articles 92 i següents el règim del trasllat internacional del domicili social i n'estén l'aplicació a dos supòsits: el trasllat a l'estranger del domicili social d'una societat mercantil espanyola inscrita i el d'una societat estrangera al territori espanyol.

El règim aplicable serà l'establert en els tractats o convenis internacionals vigents a Espanya i el disposat en la mateixa llei, sense perjudici de l'establert per a la societat anònima europea (art. 92 LME).

Una societat espanyola **inscrita** pot traslladar el seu domicili a l'estranger sempre que el territori de destinació permeti el manteniment de la seva personalitat jurídica. No poden traslladar-se les societats espanyoles inscrites que es trobin en situació de liquidació o de concurs de creditors (art. 93 LME). El trasllat de domicili, en regular-se com a modificació estructural, requereix que els administradors elaborin el projecte de trasllat, juntament amb un informe que expliqui i justifiqui detalladament el projecte de trasllat. També és necessària l'aprovació de l'acord de trasllat de domicili a l'estranger per la junta de socis, amb els requisits i formalitats propis del règim de la societat que es trasllada (art. 97 LME).

Els **socis que haguessin votat en contra** de l'acord de trasllat de domicili a l'estranger podran **separar-se de la societat**, conforme al règim previst per a les societats de capital. Així mateix, es reconeix als creditors el crèdit dels quals hagués nascut abans de la data de la publicació del projecte de trasllat del domicili social a l'estranger, el dret d'oposar-se al trasllat en els termes establerts per a l'oposició a la fusió (art. 44 LME).

El trasllat del domicili social, i també la corresponent modificació de l'escriptura social o dels estatuts, faran efecte en la data en què la societat s'hagi inscrit en el registre del nou domicili (art. 102 LME).

6. Règims especials de societat anònima: societat cotitzada i societat europea domiciliada a Espanya

La Llei de societats de capital recull una regulació específica aplicable a dos tipus de societat anònima: la societat anònima cotitzada i la societat anònima europea domiciliada a Espanya.

6.1. Règim especial de la societat anònima cotitzada

L'LSO va incorporar en el títol XIV la regulació de la societat anònima que cotitza en un mercat oficial de valors, continguda fins llavors en el títol X de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors.

El **règim** de les societats cotitzades està recollit, d'una banda, en l'LSO i, de l'altra, en el Reial decret legislatiu 4/2015, de 23 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei del mercat de valors (TRLMV), que conté la regulació del vessant financer d'aquest tipus de societats, presidida pel principi de transparència per a assegurar el bon funcionament dels mercats i la protecció de l'inversor.

Les especialitats del règim d'aquestes societats són conseqüència del **gran nombre de socis** que tenen i de la **importància econòmica** que significa la seva activitat, la qual cosa requereix més control i més informació als socis i al mercat sobre elles. A més, els **administradors tenen també deures especials** orientats a assegurar la seva actuació imparcial.

La Llei 31/2014 va modificar en diversos aspectes el règim de la societat cotitzada. Entre altres qüestions:

- Per a exercir els drets de minoria es fixa la titularitat del tres per cent del capital.
- El nombre màxim d'accions que cal exigir per a acudir a la junta és de mil.
- El termini per a exercir el dret d'informació s'estén a cinc dies abans de la celebració de la junta.
- Es regula la figura i les funcions del president i del secretari del consell d'administració.
- Es preveu la possibilitat de creació de comissions especialitzades en el consell.

- S'exigeix l'aprovació de la junta general d'una política de remuneracions dels administradors.

La societat cotitzada ha d'aprovar un **reglament específic per a la junta general** que tingui en compte les matèries que li concerneixen (art. 512 LSC). El consell d'administració també ha de dictar un reglament de normes del seu règim intern i funcionament (art. 528 LSC). Aquests reglaments es comuniquen a la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) i s'inscriuen en el Registre Mercantil, per la qual cosa són objecte de publicitat registral.

L'article 497 LSC obliga les entitats que han de portar els registres dels valors representats per anotacions en compte, a comunicar a la societat emissora, en qualsevol moment que ho sol·liciti, les dades necessàries per a la identificació dels accionistes, incloses les adreces i mitjans de contacte de què disposin, per a permetre-li la comunicació.

En la societat cotitzada, si un administrador sol·licita ser representant dels socis per a exercir el seu dret de vot a la junta general, no podrà actuar com a tal representant en aquells punts de l'ordre del dia que tinguin relació amb el mateix administrador (art. 526.1 LSC).

La societat cotitzada pot emetre **accions rescatables**, que són les que poden ser rescadades (és a dir, amortitzades, amb la consegüent reducció de capital) a voluntat de la societat, del titular d'aquestes o de tots dos (art. 500 i 501 LSC).

Aquesta societat ha de sotmetre els seus comptes anuals a **auditoria** de comptes i fer públic i difondre l'**informe financer anual** i l'**informe d'auditoria** dels comptes anuals (art. 118 TRLMV). Es busca, d'aquesta manera, donar transparència a l'actuació de la societat i fer públics els fets rellevants que li concerneixen. A més, la societat cotitzada ha de disposar d'una **pàgina web** per a atendre l'exercici del dret d'informació del soci i per a difondre informació rellevant (art. 539.2 LSC).

Les societats cotitzades **no poden formular comptes abreujats** (art. 536 LSC) sigui quin sigui l'Estat membre de la Unió Europea on tinguin admesos els seus valors en un mercat regulat.

6.2. Règim especial aplicable a la societat anònima europea domiciliada a Espanya

La societat anònima europea, regulada pel Reglament (CE) número 2157/2001 del Consell, de 8 d'octubre del 2001, és una **anònima que opera en diversos països comunitaris** i es regeix pel reglament comunitari esmentat i pel dret de societats anònimes del país comunitari on estigui domiciliada.

La societat anònima europea (ES) que tingui el seu domicili a Espanya es regula per l'esmentat Reglament 2157/2001, i pel títol XIII LSC (art. 455 a 494), que es complementa amb la llei que regula la implicació dels treballadors en la societat europea (Llei 31/2006, de 18 d'octubre) (art. 455 LSC).

La societat anònima europea ha de fixar el seu **domicili a Espanya** quan la seva **administració central es trobi en territori espanyol** (art. 458 LSC).

La creació d'aquest tipus social s'engloba en el marc de l'acció de les institucions comunitàries dirigida a la consecució del mercat interior i a la millora de la situació econòmica i social; el que requereix, a més de l'eliminació dels obstacles als intercanvis, és una reestructuració de les estructures de producció en la Unió Europea. Per a això, es considera indispensable que les empreses l'activitat de les quals no es limiti a satisfer necessitats purament locals, puguin concebre i dur a terme la reorganització de les seves activitats a escala comunitària (Considerant 1 Reglament 2157/2001).

El capital subscrit de la societat anònima europea, en conseqüència, amb la seva importància econòmica, i a diferència de la societat anònima espanyola, **no pot ser inferior a 120.000 euros** (art. 4.2 Reglament 2157/2001).

La peculiaritat d'aquesta societat és la regulació dels seus òrgans socials. D'acord amb el Reglament 2157/2001, es pot configurar l'òrgan d'administració com a «monista» (el model tradicional espanyol) o «dualista» (diferencia la «direcció» del «consell de control»). En el **model dualista**, la **gestió i representació** de la societat correspon a la direcció, mentre que el **consell de control**, que es regeix bàsicament per les normes del Consell d'Administració de l'LSC (art. 485 LSC), du a terme una tasca de control o supervisió de la direcció i pot acordar que determinades operacions de la direcció se sotmetin a la seva autorització prèvia (art. 489 LSC). En aquest sistema dual, la junta general es convoca per la direcció (art. 492.1 LSC).

7. Societats anònimes especials

7.1. Societats i fons d'inversió

Fora de l'LSC, l'ordenament jurídicomercantil preveu diferents tipus de societats anònimes que actuen en el mercat i que es coneixen com a societats anònimes especials.

Dins d'aquest grup es troben, per exemple, les societats d'assegurances o els bancs, que són societats anònimes a les quals s'imposa alguna limitació quant a capital mínim, reserves obligatòries àmplies, control de la gestió, etc. Aquí farem una breu referència a dues d'aquests tipus especials: les societats d'inversió mobiliària i les gestores de fons d'inversió. Ambdues estan regulades per la Llei de règim de les institucions d'inversió col·lectiva, de 4 de novembre de 2003.

Les **institucions d'inversió col·lectiva** (IIC) són les que tenen per objecte la captació de fons, béns o drets del públic per a gestionar-los i invertir-los en béns, drets, valors o altres instruments financers o no, sempre que el rendiment de l'inversor s'estableixi en funció dels resultats col·lectius (art. 1.1 LIIC). Les IIC han d'adoptar necessàriament la forma de societats d'inversió o fons d'inversió (art. 1. 2 LIIC).

Les **societats d'inversió** són societats anònimes que tenen per objecte social l'assenyalat en l'article 1 LIIC, és a dir, aquelles l'activitat social de les quals consisteix a invertir el patrimoni social en actius financers o monetaris per a obtenir com a guany els beneficis que aquests actius produeixin. En aquestes societats són els mateixos socis inversors els qui decideixen les condicions de la inversió.

Els **fons d'inversió**, en canvi, són masses patrimonials formades per aportacions d'inversors que no volen (normalment, perquè no en saben) participar en la decisió de com, on i quan invertir. Per això, encomanen la presa d'aquestes decisions i l'actuació, gestió i disposició del patrimoni, a altres entitats (les **societats gestores de carteres**, que han de ser societats anònimes), que sí que coneixen el mercat financer i saben com treure rendiment al fons comú. Cadascuna de les parts alíquotes en les quals es divideix el patrimoni d'un fons són les **participacions**, que no tenen valor nominal però sí que tenen la condició de valors negociables (art. 7.1 LIIC).

Participació

La **participació** és cadascuna de les **parts alíquotes en què es divideix el patrimoni d'un fons**. Les participacions no tenen valor nominal, tenen la condició de valors negociables i

poden representar-se amb certificats nominatius o amb anotacions en compte. Dins d'un mateix fons pot haver-hi diferents classes de participacions, que es diferencien per les comissions que els siguin aplicables. Cada classe de participació rebrà una denominació específica, que anirà precedida de la denominació del fons (art. 7. 1 LIIC).

En els fons d'inversió l'inversor no decideix; la titularitat dels béns aportats correspon als partícips i la gestió i fins i tot la disposició d'aquests corresponen a la societat gestora. Aquesta no es converteix en propietària del fons, però té la facultat típica del propietari, que és la de disposició o venda del bé.

7.2. Entitats de capital de risc

El capital de risc reuneix un conjunt d'estratègies d'inversió que es dirigeixen de manera directa o indirecta a finançar empreses, mitjançant la gestió i assessorament professional, i la desinversió en aquestes de manera que la plusvàlua beneficiï els inversors. El capital de risc és un mode de finançament que pot ser útil en totes les etapes de les empreses: el desenvolupament de la primera idea, les primeres fases d'arrencada de l'activitat productiva, les etapes de creixement i també quan l'empresa ja està consolidada, quan el finançament es pot necessitar per a sortir a borsa, fer una reestructuració o efectuar-ne la venda.

Aquestes entitats es regulen per la Llei 22/2014, de 12 de novembre, per la qual es regulen les entitats de capital de risc, altres entitats d'inversió col·lectiva de tipus tancat i les societats gestores d'entitats d'inversió col·lectiva de tipus tancat, i per la qual es modifica la Llei 35/2003, de 4 de novembre, d'institucions d'inversió col·lectiva.

En la pràctica, aquestes entitats impulsen societats que actuen en mercats poc coneguts o assentats o d'alt risc, injectant un capital inicial que ajudi al seu enlairament. Sovint, són entitats participades pel poder públic, que busca així ajudar empreses locals.

Les entitats de capital de risc (ECR) són gestionades per societats i poden adoptar la forma jurídica de societats de capital de risc (SCR) o de fons de capital de risc (FCR) (art. 2 Llei 22/2014).

8. Societats anònimes, societats de responsabilitat limitada laborals i societats participades

Com ja sabem, la **societat anònima** és, en principi, un tipus social pensat per a **inversors financers**, persones (socis) a qui interessa poc l'objecte social de la societat i molt la rendibilitat que les accions poden oferir-los. La **societat de responsabilitat limitada**, en canvi, és un tipus pensat per a **inversors industrials**, persones (socis) a qui sí que interessa l'objecte de la societat i que busquen, d'alguna manera, intervenir en el desenvolupament de l'activitat que el constitueix. L'anònima s'ha convertit en prototip de gran empresa a Espanya i la limitada, en prototip de l'empresa petita i mitjana.

Quan les SA o les SRL permeten que els seus treballadors augmentin a llarg termini el seu patrimoni amb facilitat (i tinguin recursos complementaris després de la jubilació), aquests senten que es té més en compte la seva contribució personal en l'assoliment dels resultats obtinguts per l'empresa.

La Llei 44/2015, de 14 d'octubre, de societats laborals i participades (LSLP), permet obtenir la qualificació de «**societat laboral**» a les societats anònimes i de responsabilitat limitada que compleixin els requisits següents:

Societat laboral

Les societats laborals van néixer durant els anys setanta com a instrument d'autoocupació col·lectiva per part dels treballadors i estan reconegudes en l'article 129.2 de la Constitució espanyola, que ordena als poders públics la promoció de les diverses formes de participació en l'empresa i l'establiment de les mesures que facilitin l'accés dels treballadors a la propietat dels mitjans de producció.

- a) Que almenys la majoria del capital social sigui propietat de treballadors que hi prestin serveis retribuïts de manera personal i directa, en virtut d'una relació laboral per temps indefinit.
- b) Que cap dels socis sigui titular d'accions o participacions socials que representin més de la tercera part del capital social.

Tret que:

- La societat laboral es constitueix inicialment per dos socis treballadors amb contracte per temps indefinit, en la qual tant el capital social com els drets de vot estiguin distribuïts al cinquanta per cent, amb l'obligació que en el termini màxim de trenta-sis mesos s'ajustin al límit establert en aquest apartat.
- Es tracti de socis que siguin entitats públiques, de participació majoritàriament pública, entitats no lucratives o de l'economia social, cas en el qual la participació podrà superar aquest límit, sense arribar al cinquanta per cent del capital social.

En els supòsits de transgressió sobrevinguda dels límits a) i b), la societat està obligada a ajustar a la llei la situació dels seus socis, en el termini de divuit mesos comptadors des del primer incompliment.

c) Que el nombre d'hores/any treballades pels treballadors contractats per temps indefinit que no siguin socis no sigui superior al 49% del còmput global d'hores/any treballades en la societat laboral pel conjunt dels socis treballadors. Si fossin superats els límits previstos en c), la societat ha d'assolir-los, de nou, en el termini màxim de dotze mesos.

L'òrgan del qual depengui el Registre de Societats Laborals podrà concedir fins a dues pròrrogues, per un termini màxim de dotze mesos cadascuna, sempre que s'acrediti en cada sol·licitud de pròrroga que s'ha avançat en el procés d'adaptació als límits previstos.

L'LSLP atorga a les anònimes o limitades la possibilitat de convertir-se en laborals si

reuneixen els requisits de l'article 1. Es tracta d'una possibilitat, no d'una obligació; no és que es converteixin automàticament en societats laborals, sinó que poden fer-ho si ho desitgen (conversió que no es considera una transformació social). I normalment ho desitjaran, si es té en compte els avantatges fiscals. Aquestes societats gaudeixen, en l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, d'una bonificació del 99% de les quotes que es reportin per modalitat de transmissions patrimonials oneroses, per l'adquisició, per qualsevol mitjà admès en dret, de béns i drets provinents de l'empresa de la qual procedeixi la majoria dels socis treballadors de la societat laboral (art. 17 LSLP).

El capital social de les societats laborals està dividit en accions nominatives o en participacions socials. Les accions i participacions, siguin de la classe que siguin, han de tenir el mateix valor nominal i conferiran els mateixos drets econòmics. No és vàlida la creació d'accions o participacions privades del dret de vot.

Les accions i participacions de les societats laborals es divideixen en dues classes:

- Les que són propietat dels treballadors la relació laboral dels quals ho sigui per temps indefinit (classe laboral).
- La resta (classe general).

La societat laboral podrà ser titular d'accions i participacions d'ambdues classes. En els supòsits de transmissió d'accions o participacions que impliquin un canvi de classe per raó del seu propietari, els administradors, sense neces-

Nota

No computa per al càlcul d'aquest límit el treball fet pels treballadors amb discapacitat de qualsevol classe en grau igual o superior al 33%.

sitat d'acord de la junta general, formalitzaran la modificació de l'article (o dels articles) dels estatuts afectats per això, i atorgaran escriptura pública que s'inscriurà en el Registre Mercantil, una vegada inscrita en el Registre de Societats Laborals (art. 5 LSLP).

Les accions i participacions, tret que hi hagi previsió estatutària en contra, poden transmetre's lliurement als socis treballadors i treballadors no socis amb contracte per temps indefinit. En aquest cas, el transmissor ha de comunicar als administradors de la societat, per escrit i d'una manera que n'asseguri la recepció, el nombre i característiques de les accions o participacions que es proposa transmetre i la identitat de l'adquirent.

En els altres supòsits, el propietari d'accions o participacions comunicarà a la societat el nombre, característiques i termes econòmics de les accions o participacions que es proposi transmetre perquè aquesta traslladi la proposta en el termini màxim de deu dies i simultàniament a tots els possibles interessats (treballadors indefinits, socis treballadors i socis generals), que hauran de manifestar la seva voluntat d'adquisició en un termini màxim de vint dies comptats des que els va ser notificada la transmissió projectada.

Una vegada rebudes les ofertes de compra, els administradors disposaran de deu dies per a comunicar al venedor la identitat dels adquirents; en cas de concurrència, es prioritzarà els interessats d'acord amb el següent ordre de preferència:

- 1r. Treballadors indefinits no socis, en relació directa amb la seva antiguitat en l'empresa.
- 2n. Socis treballadors, en relació inversa amb el nombre d'accions o participacions que posseeixin.
- 3r. Socis de la classe general, a prorrata de la seva participació en el capital social.
- 4t. Societat.

Si no es presentessin ofertes de compra en el termini previst, el propietari d'accions o participacions podrà transmetre-les lliurement.

La nova regulació no solament pretén actualitzar, modernitzar i millorar el contingut de l'LSL, com a conseqüència de les últimes reformes del dret de societats, sinó reforçar la naturalesa, funció i caracterització de la societat laboral com a entitat de l'economia social. Es busca millorar-ne el règim jurídic per a fomentar la participació dels treballadors en les empreses, facilitant el seu accés a la condició de soci, i s'incorporen noves mesures per tal d'assegurar el control de la societat per part dels treballadors, augmentar la utilitat d'aquest tipus social i la seva elecció per ells.

Tota transmissió d'accions o participacions, sigui quina sigui la seva classe i circumstàncies, quedarà sotmesa al consentiment de la societat si amb aquesta es poden superar els límits previstos en l'article 1 LSLP.

El consentiment s'expressarà per l'acord de l'òrgan d'administració en el termini d'un mes i solament podrà denegar-se si aquest òrgan proposa la identitat d'una o diverses persones que adquireixin les accions o participacions que sobrepassin els límits previstos en l'article 1.

La transmissió d'accions o participacions que no s'ajusti al previst en la llei o, si escau, a l'establert en els estatuts, no produirà cap efecte davant de la societat (art. 6 LSLP).

D'acord amb l'LSLP, poden obtenir el reconeixement i la consideració de societats participades pels treballadors les societats anònimes o de responsabilitat limitada que, no complint els requisits establerts per a les SL, promoguin l'accés a la condició de socis dels treballadors, i també les diferents formes de participació d'aquests, en particular mitjançant la representació legal dels treballadors, i compleixin algun dels requisits següents:

- Que tinguin treballadors amb participació en el capital i/o en els resultats de la societat.
- Que tinguin treballadors amb participació en els drets de vot i/o en la presa de decisions de la societat.
- Que adoptin una estratègia que fomenti la incorporació de treballadors a la condició de socis.
- Que promoguin els principis recollits en l'article anterior.

La seva actuació ha de ser diligent, lleial, responsable i transparent, i hauran d'afavorir la generació d'ocupació estable i de qualitat, la integració com a socis dels treballadors, la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, i la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

L'LSLP els commina a adoptar polítiques o estratègies de responsabilitat social, fomentant les pràctiques de bon govern, el comportament ètic i la transparència (art. 19 i 20 LSLP).

9. Altres formes societàries

9.1. Societats de caràcter mutualista

Dins de la denominació genèrica de «societats de caràcter mutualista», s'engloben determinades formes socials la finalitat principal de les quals no és l'obtenció de lucre per a repartir entre els socis, sinó la cobertura recíproca entre aquests socis de necessitats comunes. El que es vol és establir sistemes d'ajuda en una necessitat comuna. Per això, si s'obtenen beneficis, normalment no es reparteixen; i en cas que sí que es reparteixin, es considera més una devolució de l'aportació que una distribució del benefici obtingut.

Per a aquests tipus socials, l'ordenament jurídic preveu que tinguin un **capital variable**, sempre dins d'uns límits prefixats. Per això, la variació del capital (per l'entrada o sortida de nous socis, per exemple) no necessita, si està dins dels límits establerts, modificació estatutària.

9.1.1. Societats cooperatives

Les cooperatives les creen persones amb necessitats socioeconòmiques comunes que busquen la satisfacció d'aquestes necessitats duent a terme una activitat en comú. Estan regulades per la Llei de cooperatives, de 16 de juliol del 1999 (LCoop), si bé en totes les comunitats autònomes que han utilitzat la seva competència en aquesta matèria hi ha també lleis de cooperatives que seran aplicables a les cooperatives constituïdes en el seu territori (per exemple, la Llei 12/2015, de 9 de juliol, de cooperatives regeix per a les cooperatives que duen a terme la seva activitat principalment a Catalunya).

La societat cooperativa es constitueix mitjançant **escriptura pública**, que ha d'inscriure's en el Registre de Societats Cooperatives. Amb la inscripció adquireix la personalitat jurídica (art. 7 LCoop). Aquestes societats poden revestir la forma de cooperatives de primer grau i de segon grau (art. 1.4 LCoop). Excepte en els supòsits previstos per la LCoop, les **cooperatives de primer grau** hauran d'estar integrades, almenys, per **tres socis**, i les **de segon grau** hauran d'estar constituïdes, almenys, per **dues cooperatives** (art. 8 LCoop).

L'activitat comuna variarà depenent del tipus de necessitat de què es tracti. L'LCoop, en l'article 6, n'estableix les següents:

- Les de treball associat

- Les de consumidors i usuaris
- Les d'habitatges
- Les agràries
- Les d'explotacions comunitàries de la terra
- Les de serveis
- Les del mar
- Les de transportistes
- Les d'assegurances
- Les sanitàries
- Les d'ensenyament
- Les de crèdit

En les cooperatives de consum, per exemple, són els mateixos cooperativistes els qui adquireixen els productes del fabricant o del distribuïdor majorista per vendre'ls entre ells, i evitaran així la intervenció d'intermediaris que encaixin el seu preu. En les cooperatives d'explotació comunitària de la terra, els cooperativistes aporten les seves terres per explotar-les entre tots.

És un tret característic de la cooperativa la **lliure baixa i adhesió dels seus socis** (art. 1.1 LCoop). Totes les persones que compleixin els requisits fixats en els estatuts (que són la pertinença a la comunitat de necessitats socioeconòmiques que pretengui satisfer la cooperativa) poden demanar-ne l'adhesió; també poden deixar la societat en qualsevol moment (si bé cal pactar un termini durant el qual no es demanarà la baixa, excepte causa justa justificada).

Per a potenciar l'**entrada de capital** a la cooperativa, la llei permet que, al costat dels socis cooperativistes, que es beneficien fonamentalment de l'ajuda comuna a les seves necessitats, en formin part els anomenats **socis col·laboradors** (art. 14 LCoop), que són persones que només aporten capital (mai més del 45% d'aquest) i que no participen en les activitats cooperatives ni poden beneficiar-se'n.

En la majoria de les cooperatives hi ha els anomenats **socis de treball**, que no aporten a la cooperativa capital sinó treball, però que, igual que els socis cooperativistes, participen en l'activitat comuna i se'n beneficien (art. 13.4 LCoop).

La llei permet que els socis pactin que les seves aportacions donin dret a **un interès anual**, que **no pot ser superior en més de sis punts a l'interès legal dels diners**. I, en cas que hi hagi excedents, es poden repartir entre els socis, però aquest repartiment, denominat **retorn cooperatiu**, no pot dur-se a terme en proporció al capital aportat, sinó en proporció a l'activitat feta per cada soci (art. 58.4 LCoop). El retorn cooperatiu no és un repartiment del benefici, sinó la devolució al soci del que se li ha cobrat de més per l'ús dels serveis de la cooperativa. Aquesta regla és la que més posa de manifest el caràcter mutualista de la cooperativa i l'allunyament d'una societat amb ànim de lucre.

La finalitat principal d'ajuda a les necessitats comunes es manifesta igualment en el fet que, dels excedents nets, un 20% ha de destinar-se obligatòriament al fons de reserva obligatori, i un 5% al fons d'educació i promoció (art. 58.1 LCoop), i que, en cas de dissolució de la societat, l'excedent resultant (després de retornar, per descomptat, les aportacions als socis) no es reparteix entre els socis, sinó que es posa a la disposició d'una societat cooperativa o d'una entitat federativa que consti en els estatuts (art. 75.2.d LCoop). Així, es manifesta també que els cooperativistes no busquen el lucre particular fonamentalment.

Pel que fa als òrgans de la societat cooperativa, són tres:

- L'**assemblea general**, que és l'òrgan de deliberació i adopció d'acords integrat pels socis (art. 20 LCoop).
- El **consell rector**, que és l'òrgan de gestió i representació de la cooperativa (art. 32.1 LCoop).
- La **intervenció**, que és un òrgan necessari en tota cooperativa i té com a funció la censura de comptes (art. 38.1 LCoop).

Els estatuts també poden preveure un òrgan denominat **comitè de recursos**, que resol les impugnacions dels acords del consell rector (art. 19 paràgraf 2n. LCoop).

9.1.2. Societats de garantia recíproca

Les societats de garantia recíproca es regulen per la Llei d'11 de març de 1994 (LSGR). Són societats la finalitat de les quals és intervenir com a **fiadores en els crèdits i préstecs concedits als seus socis partícips**. El seu objecte social exclusiu: només poden dedicar-se a atorgar garanties personals, per aval o per qualsevol altre mitjà admès en dret diferent de l'assegurança de caució, als seus socis i a prestar-los assessorament financer (art. 2 LSGR).

Gràcies a la societat, els seus socis tenen un accés més fàcil al crèdit, atès que les garanties personals que generalment s'exigeixen per a la concessió de crèdits les atorga la mateixa societat, la qual, a més, pel fet de ser solvent, gaudirà de la confiança de l'entitat que concedeixi el crèdit o préstec.

Les societats de garantia recíproca han de tenir un capital mínim de 300 milions de pessetes (**1.803.037 euros**) (art. 8.1 LSGR) i, almenys, **150 socis fundadors** (art. 16 LSGR). El **capital és variable**, de manera que en els estatuts

es fixarà un capital mínim (no inferior a aquests 1.803.037 euros), i l'entrada de nous socis podrà augmentar el capital fins al triple d'aquest mínim, sense necessitat de cap acord que modifiqui els estatuts (art. 7.1 LSGR).

Pot haver-hi **dos tipus de socis**: els **partícips** i els **protectors** (art. 6 LSGR). Els **socis partícips** han de ser empresaris petits o mitjans que pertanyin al sector professional i a l'àmbit geogràfic que en els estatuts es determini i són els qui poden demanar l'aval de la societat.

Els **socis protectors**, en canvi, són socis altruistes que aporten diners per a més solvència de la societat. Els socis protectors no busquen el lucre, sinó ajudar el ram professional de què es tracti; solen ser entitats públiques (governos autonòmics) o amb una finalitat social (caixes d'estalvis). Encara que els beneficis de la societat es reparteixen entre els socis, no és aquesta la finalitat de la participació dels protectors, ja que, com que la societat no busca un lucre il·limitat, els beneficis seran més aviat escassos. De fet, els beneficis només són repartibles si l'actiu de la societat, una vegada deduït el passiu, és igual o superior al capital social. A més, un 50% dels beneficis ha de destinar-se a una reserva fins que aquesta aconsegueixi un valor igual al doble de la xifra mínima del capital social (art. 52 i 53 LSGR).

9.1.3. Societats mútues d'assegurances

Aquestes societats estan regulades pel Reial decret legislatiu de 29 d'octubre de 2004, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'ordenació i supervisió de les assegurances privades.

En les mútues d'assegurances, els socis, anomenats mutualistes i agrupats normalment per raó de la seva professió o de la seva pertinença a una empresa determinada, actuen com a asseguradors de si mateixos.

Els esdeveniments danyosos previstos en els estatuts seran indemnitzats per la mutualitat en les quanties previstes. D'aquesta manera, els mutualistes esperen aconseguir el compliment de la mateixa funció que les companyies asseguradores, però a un cost menor.

Sovint la pertinença a una determinada branca professional comporta l'adscripció necessària a una mutualitat obligatòria, que compleix d'aquesta manera les funcions d'assegurament (mutualitat de funcionaris, d'advocats, etc.).

9.2. Agrupacions d'interès econòmic

Aquesta forma social es regula per la Llei d'agrupacions d'interès econòmic de 29 d'abril de 1991 (LAIE). És una societat que compleix una funció auxiliar per al desenvolupament de l'activitat econòmica dels socis (art. 3.1 LAIE), però sense que la societat participi ni incideixi en aquesta activitat econòmica que cada soci continua desenvolupant pel seu compte. A més, l'agrupació no pot posseir directament o indirectament participacions en societats que en siguin membres, ni dirigir o controlar directament o indirectament les activitats dels seus socis o de tercers (art. 3.2 LAIE).

En allò que no recull la llei de 1991, s'apliquen les normes de les societats col·lectives. Així, per exemple, en matèria de responsabilitat, respondran els socis personalment, il·limitada, subsidiària i solidària dels deutes de la societat (art. 5 LAIE).

El supòsit típic d'agrupació d'interès econòmic és la que constitueixen diversos professionals liberals (arquitectes, advocats, economistes, metges, etc.) que volen suportar en comú les despeses de les funcions auxiliars (lloguer del local, auxiliar administratiu, material informàtic, etc.), però continuant cadascun independentment la seva activitat.

9.3. Societats professionals

La introducció en el nostre dret de la figura de la «societat professional» (SP) es va produir per la Llei 2/2007, de 15 de març (LSP). La societat professional té per objecte l'exercici en comú d'una activitat professional; s'entén per activitat professional la que exigeix una titulació universitària oficial o titulació professional, per a l'exercici de la qual sigui necessari acreditar una titulació universitària oficial i la inscripció en el corresponent col·legi professional (art. 1.1 LSP).

Això anteriorment assenyalat significa que la mateixa societat actua, per exemple, com a advocat, auditor, economista o metge i cobra i tributa per aquests serveis. La majoria del capital i dels drets de vot, o la majoria del patrimoni social i del nombre de socis en les societats no capitalistes, han de pertànyer a socis professionals (art. 4.2 LSP). Han de ser socis professionals, com a mínim, la meitat més un dels membres dels òrgans d'administració (art. 4.3 LSP). Només poden dedicar-se a prestar una activitat professional (art. 2 LSP).

Tradicionalment es dubtava de si una activitat professional podia exercir-la una societat, ja que és una activitat lligada a les persones físiques amb una titulació concreta, que necessiten a més complir unes normes deontològiques. D'aquí les normes dels articles 4.2 i 9 LSP: l'activitat professional l'han d'exercir persones col·legiades en el col·legi professional de què es tracti, complint les normes deontològiques i disciplinàries que siguin

aplicables. És a dir, no cal que els qui facin l'activitat siguin els socis professionals, poden ser professionals col·legiats contractats per la societat.

Una característica important és que la societat professional pot revestir qualsevol forma prevista en les lleis: societat civil, col·lectiva, anònima, limitada, cooperativa, etc., i que els socis han de respondre dels deutes socials segons la forma adoptada (art. 1, 2 i 3 LSP).

L'SP pot exercir diverses activitats professionals (**societat multidisciplinària**) el desenvolupament de les quals no hagi estat legalment o reglamentàriament declarat incompatible (art. 3 LSP). Ara bé, no és possible constituir una societat professional multidisciplinària en la qual, per a alguna de les activitats professionals constitutives de l'objecte social, no hi hagi socis habilitats per a exercir-la.

Entre les normes més rellevants de l'LSP cal destacar les següents:

- La participació en beneficis es pactarà lliurement (pot establir-se, per exemple, que els fundadors sempre cobraran un plus, o que el soci que més clients aporti cobri més, o el que aconseguixi més «èxits», etc.), i si no hi ha pacte, aquest serà en proporció a la participació en el capital (art. 10 LSP).
- Dels deutes derivats d'actes professionals (sembla que es refereix, per exemple, a un acte de negligència que causi dany al client o a tercers), respondran solidàriament la societat i el professional concret que va fer l'acte (art. 11.2 LSP).
- La condició de soci professional és intransmissible, tret que els socis professionals ho consentin, per unanimitat o per majoria si els estatuts així ho estableixen (art. 12 LSP).
- Es pot excloure el soci professional per l'incompliment de les seves obligacions o per ser inhabilitat per a exercir la professió (art. 13 LSP).

Diferents de les societats professionals *stricto sensu*, són les anomenades comunament **societats de mitjans** o **d'intermediació**, que ajuden a exercir l'activitat però sense que la faci la mateixa societat com a tal. Aquestes societats de mitjans no es regeixen per l'LSP.

10. Els grups de societats

En l'àmbit del fenomen de la unió de societats, es distingeix entre unió horitzontal i unió vertical.

En la **unió horitzontal** (també anomenada unió sota el principi de cooperació), les societats actuen en un pla d'igualtat i coordinen la seva activitat mitjançant un acord lliurement acceptat. El cas típic d'aquesta unió és el de les anomenades **unions temporals d'empreses (UTE)**, que sorgeixen dels contractes de col·laboració de caràcter temporal entre empresaris per al desenvolupament o execució d'una obra o servei concret.

Les UTE estan regulades per la Llei de 26 de maig de 1982. L'UTE no té personalitat jurídica; no neix un ens jurídic completament diferenciat de les empreses que s'uneixen. Els membres de l'UTE responen davant dels tercers solidàriament i il·limitadament dels actes i operacions duts terme en benefici comú (art. 7è.).

En la **unió vertical** (també coneguda com a unió sota el principi de concentració), s'articula una estructura de poder en què hi ha una societat que domina les altres i imposa unes directrius comunes en l'activitat.

Es parla així de **societat mare** o dominant i **societats filials**. Aquesta unió vertical se sol assolir amb la participació de la societat mare en el capital de les filials. Però el que importa no és el fet de la participació en el capital, sinó que existeixi de fet una unitat econòmica, que totes les societats actuïn sota la direcció de la mare.

L'article 42 CdeC, modificat per la Llei 16/2007, estableix un concepte de grup de societats amb la finalitat d'establir l'obligació de consolidació comptable. Existeix un grup quan una societat tingui o pugui tenir directament o indirectament el control d'una altra o unes altres. En particular, es presumirà que existeix control quan una societat, que es qualificarà com a dominant, es trobi en relació amb una altra societat (que es qualificarà com a dependent) en alguna de les situacions següents:

- Que tingui la majoria dels drets de vot.
- Que tingui la facultat de nomenar o destituir la majoria dels membres de l'òrgan d'administració.

- Que pugui disposar, en virtut d'acords formalitzats amb tercers, de la majoria dels drets de vot.
- Que hagi designat amb els seus vots la majoria dels membres de l'òrgan d'administració que exerceixin el seu càrrec en el moment en què hagin de formular-se els comptes consolidats i durant els dos exercicis immediatament anteriors.

Com s'observa, l'important és que existeixi un control de fet de la voluntat de la societat dominada o filial.

Per la seva banda, l'LSC estableix en l'art. 18 que, a l'efecte d'aquest mateix article, es considerarà que existeix grup de societats quan concursa algun dels casos de l'art. 42 CdeC i que serà societat dominant la que tingui o pugui tenir, directament o indirectament, el control d'una altra o unes altres.

Exemple

«De tot això es desprèn l'existència d'un grup d'empreses, el qual, sota una única direcció empresarial i econòmica –cosa que es va plasmar en el document contractual de finançament, origen dels deutes i que acompanya la sol·licitud, i que és comuna a la majoria de les entitats–, actuant sota un control únic i concorrent en les mateixes circumstàncies, fets i condicions exigits per l'art. 42 del Codi de comerç, i art. 3.5 LCon, en existir confusió patrimonial entre aquestes i identitat substancial, actua en el tràfic mercantil, es presenta en el tràfic mercantil davant d'entitats bancàries actuant com a tal. Ara bé, no formulat concurs contra D. A –única connexió entre totes les entitats i element substancial d'identitat entre aquestes–, considera aquest tribunal que és l'entitat J, S. L., la que s'ha de considerar entitat dominant a l'efecte de l'art. 42 CdeC, perquè amb les seves participacions o administrador comú únic defineix la política comercial i financera de la resta d'entitats, amb un criteri material, no merament formal, s'ha d'atendre a la realitat de l'exercici de les activitats mercantils» (ATS 20.02.2009).

En aquests grups de societats, sota l'aparença jurídica de diverses societats diferents (persones jurídiques independents), el que en realitat existeix és una única realitat empresarial. Això, encara que no signifiqui un frau per si mateix, pot donar lloc a situacions perilloses i fraudulentos. En particular, l'existència del grup pot perjudicar els interessos de les parts següents:

- Els socis externs, és a dir, els socis minoritaris de cada societat si aquesta desenvolupa l'activitat econòmica que interessa al grup, no a la mateixa societat.
- Els creditors de la societat filial si aquesta s'endeuta excessivament seguint una política del grup.
- Els treballadors de cadascuna de les societats.

En els grups de societats, la qüestió és que cada societat, en el desenvolupament de la seva activitat, no busca el seu benefici exclusiu, sinó que s'emmarca dins de la finalitat de tot el grup. Això pot significar que una societat s'arrisqui massa en interès del grup, de manera que, si aquella perd diners, perjudica poc el grup (aquest perd poc i va poder obtenir molt), però pot perjudicar molt els

socis minoritaris, que poden veure com desapareixen els beneficis i el valor de les seves accions, participacions o parts socials; els creditors, que poden haver de suportar les conseqüències de la disminució patrimonial de la societat, i els mateixos treballadors, que poden veure com perillen els seus llocs de treball.

L'anterior ha generat una tendència legal i jurisprudencial a tractar aquest grup, aquesta unitat econòmica, com una unitat jurídica. Així, totes les societats del grup estan obligades a presentar una comptabilitat unitària que sigui la suma de tots els actius i passius de totes les societats (els anomenats «comptes anuals consolidats»); igualment, a l'efecte de tributació, se'ls apliquen regles especials.

La jurisprudència aplica la doctrina anomenada aixecament del vel de la persona jurídica. S'«aixeca el vel», es mira el que hi ha per sota d'aquesta societat filial, persona jurídica independent. Si el que hi ha és una societat dominada per la mare, una societat completament dependent, es fa respondre la que en realitat ha ordenat l'endeutament. Aquesta doctrina ha de ser utilitzada amb molta prudència. Al cap i a la fi, comporta trencar la regla de la separació de les persones jurídiques, i per això només ha d'utilitzar-se en casos excepcionals en els quals s'apreciï un frau real que no es pugui evitar d'una altra manera.

Exemple

«A més, encara que excepcionalment, quan concorren determinades circumstàncies – són clàssics els supòsits d'fracapitalització, confusió de personalitats, direcció externa i frau o abús–, aquesta Sala admet l'«aixecament del vel» per tal d'evitar que el respecte absolut a la personalitat provoqui de manera injustificada el desconeixement de legítims drets i interessos de tercers (en aquest sentit, STS 4.11.2010, reiterada en les 13.10.2011, 27.10.2011 i 30.05.2012), la sentència recorreguda va afirmar que “(i) En el supòsit d'actuacions, no s'ha acreditat (ni tan sols invocat en la demanda) que la societat es constitueix pels demandats com un mitjà o instrument defraudador, o amb una finalitat fraudulenta tendent a eludir el pagament dels deutes o del compliment de les obligacions derivades del contracte pel qual no escau l'aplicació de la doctrina de l'aixecament del vel” (STS 7.5.2012). Les STS de 4.10.2002 i 11.11.2003 remarquen l'aplicació excepcional d'aquesta doctrina» (STS 280 7.5.2012).

La concentració d'empreses és controlada per la normativa que regula la lliure competència; i en més d'una ocasió, la jurisprudència ha fet respondre la societat mare de deutes assumits per la filial, encara que aquesta regla no estigui consagrada legalment.

En el cas de declaració de concurs de diverses societats d'un mateix grup, és possible la declaració conjunta de totes, o l'acumulació dels concursos ja declarats, per tramitar-los coordinadament, si bé sota el principi de separació de les masses activa i passiva (art. 25, 25bis i 25ter de la Llei concursal).

Resum

En aquest mòdul hem fet un recorregut pels acords més transcendents que poden adoptar-se en l'àmbit de les societats de capital.

Hem començat amb la modificació dels estatuts, que representa un canvi, de més o menys transcendència, de les normes que fins llavors regien la societat i que, per això, es duu a terme amb una sèrie de cauteles. Així, qualsevol modificació estatutària requereix un informe dels administradors o, si escau, dels accionistes autors de la proposta, justificar la modificació i que en la convocatòria de la junta es facin constar amb claredat els aspectes que es modifiquen i el dret que correspon a tots els accionistes d'examinar en el domicili social el text íntegre de la modificació proposada, de l'informe sobre aquesta i de demanar el lliurament o l'enviament gratuït d'aquests documents (art. 286 i 287 LSC). A més, els quòrums de constitució requerits són més elevats que els dels acords ordinaris: en les SRL l'acord s'adoptarà d'acord amb el que es disposa en l'article 199 sobre majoria legal reforçada, i en les SA i comanditàries per accions l'acord s'adoptarà conforme al que es disposa en els articles 194 i 201 LSC (art. 288 LSC). En tot cas, l'acord de modificació d'estatuts ha de constar en escriptura pública i inscriure's en el Registre Mercantil (art. 290.1 LSC).

A continuació hem vist la separació i l'exclusió de socis. La separació és un dret del soci que li permet abandonar la societat quan concorren determinades circumstàncies que poden resultar-li perjudicials. L'exclusió (expulsió), en canvi, és una sanció de la societat al soci que ha incomplert determinades obligacions que li incumbeixen.

Després hem analitzat les causes de dissolució (legals, estatutàries i per voluntat de la junta general) i les maneres en què operen aquestes causes, i també la liquidació, fase dirigida a cobrar crèdits, pagar deutes i repartir el sobrant entre els socis.

Així mateix hem abordat les modificacions estructurals, que són les alteracions de la societat que van més enllà de les simples modificacions estatutàries, perquè afecten l'estructura patrimonial o personal de la societat. Així, s'inclouen dins d'aquestes la transformació, la fusió, l'escissió, la cessió global d'actiu i passiu, i el trasllat internacional del domicili social.

També hem estudiat el règim especial que la llei de societats de capital preveu per a la societat anònima cotitzada i per a la societat europea domiciliada a Espanya.

Fora de l'LSC, hem recorregut els tipus socials especials que actuen en el mercat, com les societats anònimes especials (societats i fons d'inversió i entitats de capital de risc), i les societats anònimes i societats de responsabilitat limitada laborals i societats participades.

Hem vist també altres formes societàries, com les societats de caràcter mutualista (societats cooperatives, societats de garantia recíproca i societats mútues d'assegurances); les agrupacions d'interès econòmic i les societats professionals.

Finalment, hem estudiat els grups de societats com a fenomen molt útil per a conjuminar esforços i recursos que faciliten l'actuació empresarial i als quals cal prestar especial atenció a l'hora de determinar responsabilitats.

Exercicis d'autoavaluació

1. La fusió de dues o més societats anònimes requereix...

- a) l'extinció, com a mínim, d'una societat.
- b) la compra de totes les accions per la societat absorbent.
- c) ambdues són veritables.

2. La dissolució de les societats anònimes i de responsabilitat limitada...

- a) opera sempre *ipso iure*.
- b) requereix sempre l'acord de la junta general.
- c) ambdues són falses.

3. En les societats de capital, tenen dret de separació els socis que no hagin votat a favor de l'acord de...

- a) pròrroga de la societat.
- b) creació, modificació o extinció anticipada de l'obligació de fer prestacions accessòries.
- c) les dues són veritables.

4. Són pressupòsits de l'escissió:

- a) L'extinció sense liquidació o el traspàs en bloc d'una o diverses parts del patrimoni d'una societat que formen una unitat econòmica mantenint la personalitat jurídica d'una societat, i la divisió del patrimoni de la societat escindida en dues o més parts (escissió total) o la transmissió patrimonial d'una o més parts (escissió parcial i segregació).
- b) La transmissió en bloc, a títol universal, del patrimoni a una o diverses societats de nova creació i/o a una o diverses societats beneficiàries, i la integració dels socis de la societat escindida o de la mateixa societat escindida en les societats beneficiàries atribuint accions o participacions d'aquestes.
- c) Les dues són veritables.

5. En les societats professionals, dels deutes derivats d'actes professionals (per exemple, un acte de negligència)...

- a) en respon només la societat.
- b) en responen solidàriament la societat i el professional que va fer l'acte.
- c) les dues són falses.

6. En l'SRL, els estatuts poden...

- a) impedir la transmissió voluntària de les participacions per actes *inter vivos*, durant un període de temps no superior a cinc anys, que es compten a partir de la constitució de la societat.
- b) impedir la transmissió voluntària de les participacions per actes *inter vivos*, durant un període de temps no superior a cinc anys, que es compten a partir de la constitució de la societat sempre que es reconegui el dret de separació.
- c) les dues són veritables.

7. En les SA, qualsevol modificació d'estatuts requereix:

- a) Un informe dels administradors o, si fos necessari, dels accionistes autors de la proposta, i justificar la modificació.
- b) Que en la convocatòria de la junta es faci constar amb claredat els punts que s'han de modificar i el dret que correspon a tots els accionistes d'examinar en el domicili social el text íntegre de la modificació proposada, de l'informe sobre aquesta i de demanar el lliurament o l'enviament gratuït dels documents esmentats.
- c) Les dues són veritables.

8. En les SA, per tal d'augmentar el capital social...

- a) es poden emetre noves accions, o bé elevar el valor nominal de les ja existents.
- b) no és necessari que el nombre d'accions multiplicat pel seu valor nominal sigui igual a la xifra de capital.
- c) les dues són veritables.

9. La societat cooperativa...

- a) es constitueix mitjançant escriptura pública.
- b) ha d'inscriure's en el Registre Mercantil.
- c) les dues són veritables.

10. En les societats laborals...

- a) la majoria del capital social sigui propietat de treballadors que hi prestin serveis retribuïts personalment i directament, en virtut d'una relació laboral per temps indefinit; i que el nombre d'hores/any treballades pels treballadors contractats per temps indefinit que no siguin socis no pot ser superior al 49% del còmput global d'hores/any treballades en la societat laboral pel conjunt dels socis treballadors.
- b) cap dels socis sigui titular d'accions o participacions socials que representin més de la meitat del capital social.
- c) les dues són veritables.

11. La LSC obliga la societat anònima a reduir capital...

- a) quan el patrimoni net hagi quedat reduït per sota de la meitat de la xifra de capital i hagi passat un exercici social sense recuperar-se la diferència.
- b) quan el patrimoni net hagi quedat reduït per sota de les dues tercers parts de la xifra de capital i hagi passat un exercici social sense recuperar-se la diferència.
- c) les dues són falses.

12. El dret d'oposició dels creditors en la societat anònima...

- a) no opera si té per única finalitat restablir l'equilibri entre el capital i el patrimoni net de la societat disminuït per conseqüències de pèrdues.
- b) no opera si té per única finalitat restituir aportacions als socis.
- c) les dues són vertaderes.

13. El dret de subscripció preferent en els augments de capital d'una societat de capital...

- a) no es pot suprimir mai.
- b) es pot suprimir si ho acorda la junta general per l'interès de la societat.
- c) les dues són falses.

14. Si els administradors, existint causa de dissolució en una societat de capital, no la procuren (convocant la junta, sol·licitant la dissolució judicial si la junta no acorda dissoldre, etc.) o, existint insolvència, no demanen la declaració de concurs, respondran...

- a) solidàriament dels deutes socials.
- b) individualment i subsidiàriament dels deutes socials.
- c) les dues són falses.

15. La junta general pot acordar la reactivació de la societat dissolta sempre que...

- a) hagi desaparegut la causa de dissolució i el patrimoni comptable no sigui inferior al capital social.
- b) no hagi començat el pagament de la quota de liquidació als socis.
- c) les dues són vertaderes.

16. Llevat que els estatuts disposin una altra cosa o que el nomenament dels liquidadors el faci la pròpia junta general que acorda la dissolució...

- a) els administradors de la societat passen a ser liquidadors.
- b) si s'obre la fase de liquidació en el concurs de la societat, no resulta procedent nomenar els liquidadors.
- c) les dues són vertaderes.

17. La divisió patrimonial en la liquidació...

- a) es realitza d'acord amb l'establert en els estatuts o, en el seu defecte, per la junta general.
- b) els liquidadors poden abonar la quota de liquidació als socis sense el previ pagament als creditors dels seus crèdits o sense consignar-lo en una entitat de crèdit del terme municipal en què es trobi el domicili social sempre que ho autoritzi la junta general.
- c) les dues són vertaderes.

18. Si, un cop cancel·lats els assentaments de la societat després de la liquidació, apareixen deutes...

- a) els antics socis respondran solidàriament dels deutes socials no satisfets fins al límit del que haguessin rebut com a quota de liquidació.
- b) la responsabilitat dels socis impedeix la responsabilitat dels liquidadors.
- c) les dues són vertaderes.

19. D'acord amb la LME...

- a) una societat mercantil inscrita pot transformar-se en qualsevol altre tipus de societat mercantil, en agrupació d'interès econòmic o en agrupació europea d'interès econòmic, i viceversa.
- b) una societat civil pot transformar-se en qualsevol tipus de societat mercantil; una societat anònima podrà transformar-se en societat anònima europea, i viceversa; i una societat cooperativa pot transformar-se en societat mercantil, i viceversa i en societat cooperativa europea, i viceversa.
- c) les dues són vertaderes.

20. La societat professional...

- a) pot revestir qualsevol forma prevista a les lleis: societat civil, col·lectiva, anònima, limitada, cooperativa, etc.
- b) els socis han de respondre dels deutes socials sempre de forma il·limitada.
- c) les dues són vertaderes.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. a

2. c

3. c

4. c

5. b

6. a

7. c

8. a

9. a

a) Correcte. Ha d'inscriure's en el Registre de Societats Cooperatives.

10. a

a) Correcte. No pot ser titular d'accions o participacions socials que representin més de la tercera part del capital social.

11. b

12. a

13. b

14. a

15. c

16. c

17. a

18. a

19. c

20. a

a) Correcte. Els socis responen dels deutes socials en funció del tipus social.

Bibliografia

Bibliografia bàsica

de la Cuesta Rute, J. M. (dir.); **Valpuesta Gastaminza, E.; Torrubia Chalmeta, B.; Llorente Gómez de Segura, C.** (coord.) (2016). *Derecho mercantil II*. Barcelona: Huygens.

Torrubia Chalmeta, B. (2015). *Sociedades mercantiles*. Barcelona: FUOC. PID_00174564.

Valpuesta Gastaminza, E. (2013). *Comentarios a la Ley de Sociedades de Capital*. Barcelona: Bosch.

Valpuesta Gastaminza, E.; Torrubia Chalmeta, B. (2014). *Código de comercio y legislación complementaria. Legislación, comentarios y jurisprudencia*. Pamplona: Aranzadi.

Bibliografia complementària

Broseta Pont, M. (2011). *Manual de derecho mercantil* (ed. a càrrec de F. Martínez Sanz, vol. II). Madrid: Tecnos.

Jiménez Sánchez, G. (coord.) (2012). *Derecho mercantil I* (vol. II). Barcelona: Ariel.

Menéndez, A. (dir.) (2011). *Lecciones de derecho mercantil*. Madrid: Civitas.

Sánchez Calero, F.; Sánchez-Calero Guilarte, J. (2011). *Instituciones de derecho mercantil* (vol. II). Madrid: Aranzadi.

Uría, R.; Menéndez, A. (dirs.) (2011). *Curso de derecho mercantil*. Madrid: Civitas.

Vicent Chulià, F. (2011). *Introducción al derecho mercantil*. València: Tirant lo Blanch.

